

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KULTÚRATUDOMÁNYI, PEDAGÓGUSKÉPZŐ ÉS
VIDÉKFEJLESZTÉSI KAR

AZ OLVASÁSTANÍTÁS A MEIXNER-MÓDSZER
TÜKRÉBEN

Készítette:

Gombosné Riszli Viktória

Tanító

3. évfolyam

Pécs, 2024

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	2
1.1	Témaválasztás indoklása.....	2
1.2	A kutatás célja	3
1.3	A kutatás kérdései, hipotézis.....	3
1.4	Kutatási módszerek.....	3
2	Elméleti elemzés	5
2.1	Az olvasástanítás története.....	5
2.2	Az olvasástanítás alapelvei	6
2.3	Az olvasástanítás módszerei	7
2.4	A kutatásomat körbe ölelő olvasástanítási módszerek.....	8
2.4.1	Az analitikus módszer.....	8
2.4.2	A Meixner-módszer fejlődéstörténete és alapelvei	9
2.4.3	Meixner-módszer a gyakorlatban	13
3	Empirikus feldolgozás	24
3.1	A kérdőíves mérés bemutatása.....	24
3.2	Tanórai megfigyelések	33
3.3	Hangos olvasás vizsgálat	42
3.3.1	Kutatási eredmények.....	46
4	Összegzés.....	48
5	Irodalom.....	50
6	Ábrajegyzék	53
7	Mellékletek	54

1 Bevezetés

1.1 Témaválasztás indoklása

„Nincs lehetetlen, csak olyan lehetőség, amire eddig nem gondoltunk”(Finy, 2023).

Pályámat öt évvel ezelőtt a Pécsi Református Kollégium Általános Iskolájában kezdhettem meg, mint gyógypedagógiai segítő munkatárs. Az évek során megismerkedtem az iskolai élet adta örömekkel és nehézségekkel. Jelenlegi munkám során az iskolában dolgozva nap mint nap tapasztalom, milyen mély hatással lehet egy tanító a diákok életére, és mennyire fontos szerepet játszik a fejlődésükben.

A kollégáim támogatása és együttműködése nélkülözhetetlen a mindennapokban. Ők nemcsak szakmai tanácsaikkal, hanem folyamatos bátorításukkal is segítenek abban, hogy elérjem céljaimat. A családom, vezetőim és kollégáim ösztönzése, valamint a bennem lévő vágy motivált arra, hogy én is hasonló módon támogathassam a tanulókat, ennek érdekében elkezdtem a tanító képzést. E környezetben szerzett tapasztalataim és a kollégáimmal való együttműködés során megtanultam, milyen sokrétű és kihívásokkal teli hivatás a tanítás. Azért választottam ezt a pályát, mert hiszek abban, hogy minden gyermeknek megvan a saját egyedi útja a tanulásban, és szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy felfedezhessék és kibontakoztathassák képességeiket.

Dolgozatom témája nem új keletű, de a mindennapok oktatásában kiemelkedő jelentőségű. A Meixner olvasástanítási módszert választottam, mert hiszek abban, hogy az olvasás és az írás elsajátítása alapvető fontossággal bír a gyermekek életében. Meghatározza életüket, tanulmányaikat és később karrierjüket, tehát életük minden szegmensében jelen lesz, a kulcskompetenciák ezen alapszanak. A gyakorlatban megtapasztalhattam, hogy milyen, amikor két különböző olvasástanítási módszerrel tanítanak kollégáim. Figyelemmel kísértem a Meixner-módszer hatékonyságát, a gyerekekre gyakorolt pozitív hatását, megdöbbentő milyen eredményeket lehet vele elérni. A sikeressége több folyamat kombinálásában van, figyelembe veszi az egyéni képességeket és hangsúlyt fektet a vizuális, auditív és kinetikus megerősítésre. A módszer játékos és interaktív feladatokra épül, amely növeli a gyermekek motivációját és tanulási kedvét.

A témaválasztásomban szerepet játszott a hospitálások sokasága is, mely felkeltette érdeklődésemet a gyakorlati felhasználás iránt. Tetszett a kreatív alkalmazás és a tanulókon látható pozitív attitűd. Bízom benne, hogy ismereteimet

bővíteni tudom és leendő tanítóként segíthetem tanítványaim motivációját, sikerességét a módszernek köszönhetően.

1.2 A kutatás célja

A dolgozatom célja, hogy bemutassam a Meixner-módszer elméletét, gyakorlati alkalmazását a szakirodalmi források feltárásával és a mindennapi tanítási gyakorlatban való részvétellel. Hipotézisem alátámasztására összehasonlítást végzek, hogy az analitikus olvasási módszerrel tanított tanulókhoz képest milyen előnyökkel jár/járhat e módszer. Törekvésemmel nemcsak az én szakmai fejlődésemet kívánom segíteni, hanem kollégáim oktató és nevelő munkáját is.

1.3 A kutatás kérdései, hipotézis

A kutatás céljai alapján a dolgozatom során három fő kérdésre kerestem a választ.

Az első kérdés: *hogyan alkalmazzák a pedagógusok a Meixner-módszert a mindennapi tanítási gyakorlatban?*

Második kérdésem, hogy *milyen eszközöket és technikákat használnak a pedagógusok a Meixner-módszer keretében?*

Harmadik kutatói kérdésem: *hogyan teljesítenek a Meixner-módszerrel tanított tanulók más módszerrel tanított diákokhoz képest?*

Hipotéziseim:

1. A pedagógusok különféle eszközöket, technikákat használnak a diákok készségeinek, olvasáskészségeinek fejlesztésére.
2. A Meixner-módszerrel tanított tanulók hangos olvasási képességei jobbak lesznek, mint a hagyományos/analitikus módszerrel tanított tanulóké.

1.4 Kutatási módszerek

A kutatásom céljához és kérdéseimhez négy kutatási módszert választottam.

Az első az *elméleti elemzés*, ahol részletesen áttekintem a szakirodalmat, a módszer hivatalos tananyagait, oktatási-módszertani útmutatóit.

A második módszer a *kérdőíves vizsgálat* a Meixner-módszert alkalmazó pedagógusokkal. „*Olyan eljárás, amelyben a kérdezetteknek számukra ismert tényekkel kapcsolatos kérdéseket tesznek fel, és ami iránt a pedagógiai tudomány is érdeklődik, tehát olyan kérdéseket, amelyek a kérdezettek álláspontjaival (attitűdjeivel) és véleményével kapcsolatosak (érzelmi és értelmi megközelítés)*” (Ivanović, 2016, 41).

A harmadik a *megfigyelés*, ahol az órák látogatása alatt kiemelten az ott használt eszközöket és technikákat figyelem meg. „*A tudományos megfigyelés céltudatos , tervszerű, rendszeres, objektív tényeken alapuló észlelés. A pedagógiai kutatásnak olyan módszere , amely a pedagógia valóság , a pedagógiai folyamatok közvetlen észlelésén alapul*” (Falus, 2004, 98).

A negyedik, egyben az utolsó módszer, amit alkalmazok, a *kísérlet* (kontrollcsoportos), ahol a Meixner-módszerrel tanított tanulók hangos olvasását összehasonlítom az analitikus technikával tanított diákok olvasásával. „*A kísérlet határozott hipotézisből kiinduló új, rejtett összefüggések, törvényszerűségek feltárására alkalmas kutatási stratégia*” (Bábosik, 2011, 71).

2 Elméleti elemzés

2.1 Az olvasástanítás története

Az olvasás egy összetett folyamat, amely kognitív, nyelvi és pszichológiai folyamatokat foglal magába, beleértve az írott szövegek dekódolását, információk megszerzését, megértését és feldolgozását. Tanítása és az elsajátítása is nehéz feladat, előfeltételek (figyelem, emlékezet, fogalomalkotás) sokasága szükséges hozzá. Mindemellett egy kommunikációs folyamat is, hiszen az olvasónak egy írásban közölt információt különböző csatornákon keresztül kell megértenie. Ebből kifolyólag többszintű feladat, melynek minden lépcsőfoka szükséges az eredményes és hatékony olvasáshoz. *„Pontosabban az a meghatározás, amely szerint az olvasás dekódolási készség; a leírt szavak transzformációja beszélt (kiejtett) szavakká”* (Gósy, 1999, 235).

Az olvasástanítás egyik alappillére az oktatásunknak, hiszen ennek az alapvető készségnek a birtokában fognak tudni a tanulók elsajátítani, értelmezni. A pedagógia egyik feladata, hogy változatos módszerekkel adja át az ismeret elsajátításához szükséges készségeket, tudást. Valamint a pedagógusoknak figyelembe kell venni a diákok egyéni képességek szerinti szükségleteit. Meg kell tanítani az írott szövegek értelmezését és annak megértését, a folyamatos nyelvtani szabályokkal kiegészítve. Tehát az olvasástanítás nem csupán a technikai képességeket fejleszti, hanem magába foglalja a szövegértési készségek, olvasási stratégiák, szokások kialakítását. Hozzájárul a személyiség fejlődéséhez, a hagyományok őrzéséhez, átadásához.

Az olvasástanítás története hosszú évszázadokra nyúlik vissza, számos kultúra és civilizáció járult hozzá a fejlődéséhez. Az írás megjelenésével kialakult az emberekben az igény arra, hogy a leírt szavakat el tudják olvasni s azokat megérteni. Az olvasás elsajátítása jelentős hatással volt a különböző népek kulturális fejlődésére. Az ókorban jelennek meg először az olvasás és írás kezdetleges formái. Mezopotámiában körülbelül i.e. 3500-ra létrejön az agyagba vésett jelekből álló ékírás, mely valószínűsíthetően a képirásból eredt. Kezdetben *„egy jel, egy szónak felelt meg”* (Czachesz, 1988, 20), majd további kutatásokból azt a következtetést vonták le, hogy e jelek hangokat jelöltek. Megjelenik az egyiptomi írás, azaz a hieroglifák, melyek kőbe vésett írásjelek. Ezek hangokat jelöltek képi megjelenítéssel, voltaképp egy szimbólum rendszer, mely vallási jelentéssel is bírt. A hieroglifák titkát végül Jean-François Champollion francia tudós fejtette meg a 19. század elején. Ebben

a korban az olvasás tanulás, olvasástanítás a felsőbb rétegek számára volt elérhető kiváltság. Majd később a görög kultúrában kezdett szélesebb körben elterjedni. A görögök nagy hangsúlyt fektettek a tanulásra, az olvasás kiemelkedő fontossággal bírt számukra. Platón és Arisztotelész, hangsúlyozták az írás és olvasás fontosságát. Az olvasással párhuzamosan tanultak írni, már akkor is betartva a fokozatosság elvét. A középkorban az írás és olvasás elsősorban az egyházak falai között folyt. Ekkor az olvasástanítás fő célja a vallási szövegek tanulmányozása volt. Az áttörést a 15. században Gutenberg hozza meg találmányával, a mozgatható betűs nyomdagépével. Ezzel az innovatív lehetőséggel utat nyitott a könyvek tömeges előállításának, ennek következményeként jelentős hatást gyakorolt az oktatásra, az olvasásra és a társadalom egészére. Az iskolák az egységesített tankönyveknek köszönhetően szabványosítani tudták a tananyagot és az oktatás szélesebb társadalmi rétegek számára vált elérhetővé. Később az ipari forradalom idején az olvasástanítás határozottabban előtérbe kerül, mert az oktatási rendszer kialakulása révén gyermekek sokasága részesült alapfokú oktatásban. Ennek a kornak meghatározó alakjai Fröbel és Pestalozzi, akik új módszereik révén változásokat hoztak az olvasás hatékony tanítására. Elsődleges volt számukra a gyermekközpontúság, az interaktív és játékos tanulás. A legfontosabb törekvésük az olvasás integrálása a teljes oktatási folyamatba. Az általuk kidolgozott módszerek és elvek ma is meghatározóak és jelentős hatással vannak a pedagógiai gyakorlatra. Napjainkban is az egyik legfontosabb feladata az oktatásnak az olvasástanítás a különböző módszerek és technológiák segítségével. Mindemellett fontosnak tartom, hogy a gyermekeknek támogató környezet biztosítsunk fejlődésükhöz. (Adamikné, 2006)

2.2 Az olvasástanítás alapelvei

Az olvasástanítás alapelvei számos törvényszerűséget (fonológiai tudatosság, dekódolás, automatizálás, tanulási stílusok-stratégiák, fokozatosság, technológiai és módszertani megújulás) foglalnak magukba, melyek az oktatás minden területére hatással vannak és mindenkire érvényesek.

Nagyon fontos, hogy a tananyagot és hozzájuk kapcsolódó módszertant az életkori sajátosságokhoz igazítva fokozatosan építsék fel a szakemberek. Az egyszerűbb tananyagtól haladjanak a bonyolultabb felé. Ha már az alapképességek birtokában vannak a tanulók akkor összetettebb, bonyolultabb feladatokkal bővíthetik tudásukat. Kiemelt figyelmet igényel az integráció, más tantárgyakkal összefüggésben

mélyebben értelmezhetik, megérthetik a gyerekek a tananyagot. A differenciálás is nagy kihívást jelent e folyamatban, mert biztosítani kell a tanulók számára, hogy a saját tempójukban, stílusukban haladhassanak, mindezt változatos feladatokkal, technikákkal, munkaformákkal és módszertani eszközökkel támogatva. Elengedhetetlen az összhang megteremtése a szakszerűség és élményszerűség között, ezzel motivációt és sikerélményt nyújtva/teremtve. Továbbá ezeken az elveken túl az olvasás, a tanulás iránti szeretet és érdeklődés kialakítása, mellyel egy egész életre szóló élményt kapnak.

2.3 Az olvasástanítás módszerei

Az olvasástanítási módszerek évszázadok során alakultak ki, a szakirodalom három csoportba sorolja őket.

A *szintetikus* vagy betűztető módszer a részekről halad az egész felé. Az első lépés a betűk tanítása, majd a tanult betűkre alapozva megtörténik az összeolvasás. Tehát a hangokat szótagokká, majd szavakká kapcsolják össze. Így jutnak el a mondatokig, hosszabb szövegekig. Előnye, hogy hamar sikerélményt ad, hátránya, hogy a diákoknak az összetett folyamat miatt meg kell osztaniuk figyelmüket. Egyszerűsítve egy összerakó, építkező módszer.

(Kernya, 2008)

Az *analitikus* vagy lebontó módszer, mely az egészből indul ki, jellemzően a szóból. A szó képi alakjához kapcsolja a jelentést, majd részekre bontva jut el a betűig. Előnye abban van, hogy a szavak értelmére irányul, hátránya az időigényességben, pontatlanságban rejlik.

(Kernya, 2008)

Az *analitikus-szintetikus módszer vagy kombinált módszer*, mely a kiegyensúlyozottságra törekszik. A hangsúlyt az előkészítésre fekteti, párhuzamosan segíti az olvasás és írás előkészítését. Az analitikus folyamatban „beszélgettek a gyerekekkel, a beszédet mondatokra, szavakra, hangokra bontották”

(Adamikné, 2019, 41).

A szintetikus folyamatban ezeket az elemeket kapcsolták össze. Az eljárás során a nyelvtani szakkifejezéseket (hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat) is párhuzamosan tanítják. A módszer előnye az alaposság és a kritikus gondolkodás elősegítése, hátránya a személyi és tárgyi feltételek magas igénye. Bármelyik olvasástanítási módszert választjuk, amíg a gyermeknek a fejlettsége,

figyelme, analízis-szintézis műveletének végrehajtása, absztrahálása és beszéde nem elég fejlett, nem, vagy csak nagy nehézségek árán tanítható meg írni és olvasni.

(Hargitai, 2010)

2.4 A kutatásomat körbe ölelő olvasástanítási módszerek

2.4.1 Az analitikus módszer

Az analitikus módszert más néven lebontó módszerként is emlegetjük. Az 1700-as években alakult ki, mely jelentős változásokat hozott a pedagógiai gyakorlatba. A gyermekek igényeit szem előtt tartva kezdtek olvasókönyveket, gyermekkönyveket írni. 1744-ben a brit fővárosban Londonban John Newbery forradalmi változást hozott első gyermekkönyvével, olyannyira, hogy a gyermekirodalom megmentőjeként tekintenek rá kortársai. Irodalmi díjat neveztek el róla, melyet 1922-től olyan szerzőknek adnak át, akik hozzájárulnak a gyermekirodalom fejlődéséhez. Ez lett az első olyan díj a világon, amellyel gyermekkönyvek szerzőit ismerik el.

(Claes & Felvégi, 2009)

Folyamatos törekvésekkel a Rousseau-hoz köthető szóolvasást német és francia tanítók fejlesztették tovább, így eljutva az egészből való kiindulás elvéig. A módszer jelentősége, hogy egy meghatározott szó mennyiséget megtaníttak a tanulóknak és ezután kezdik el a szavakat felbontani. Nem analizál, hanem lehetőséget biztosít a gyerekek számára, hogy maguk ismerjék fel a hangokat, betűket. Hívóképek segítségével könnyítették a szavak elolvasását, tehát maga a szó lett az egész, melyet szótagokra és hangokra bontottak. A hangokra bontást követően pedig a hangokból új szavakat alkothattak a diákok. Magyarországon sokáig normálszavas módszerként volt jelen a köztudatban.

(Adamikné, 2006)

Minden módszernek megvannak az előnyei és hátrányai, ennél az olvasástanítási technikánál is így van ez. Az egyik hátrányt az írás tanítása okozza, hiszen a gyerekek a hangokból és betűkből egyszerre többet is tudnak memorizálni, viszont leírni nem. További negatívum, hogy a szavak szerkezetére nem fordít kellő időt és figyelmet, emiatt felmerülnek a későbbi helyesírási problémák. Mivel hozzájárul a gyermekek általi szabad felismerés lehetőségéhez, így az olvasás területén pontatlanság vélelmezhető. Előnye, hogy a természetességre, azaz a jelentésre összpontosít így növelheti a diákok szövegértési képességeit.

(Kernya, 2008)

Végső soron először megismertetjük az egészet, azaz megfigyeltetünk, majd elvonatkoztatunk.

2.4.2 A Meixner-módszer fejlődéstörténete és alapelvei

A Meixner-módszer egy kiemelkedő olvasástanítási módszer, mely eredetileg a tanulási zavarokkal, elsősorban diszlexiás gyermekek olvasási nehézségeinek enyhítésére szolgált. *„A diszlexia viszonyfogalom, diszharmónia a gyermekekkel szembeni jogos elvárások (pl. a gyermek adottságai), az olvasás-írás tanítására szánt idő és gyakorlási mennyiség, valamint az eredmény között”*

(Meixner Ildikó, 2015, 3).

Kidolgozója Meixner Ildikó (1928-2000) gyógypedagógus, logopédus és pszichológus, aki a 60-as években kezdett neki kifejleszteni módszerét a gyerekek speciális szükségleteit szem előtt tartva. Megfigyelések, kutatások sokaságával jutott el odáig, hogy a multiszenzoros (auditív, vizuális, kinezetikus észlelés) tanulást, tanítást szükséges előtérbe helyezni a leghatékonyabb feldolgozás érdekében. Eleinte csak saját közegében alkalmazta kidolgozott technikáját, majd a rendszerváltás idején lehetőséget kapott publikációk és továbbképzések keretében bemutatni, megismertetni módszerét. A munkájához szükséges eszközöket mind maga dolgozta ki és állította elő Ranschburg Pál homogén gátlás felismerésére alapozva. *„A homogén gátlás azt jelenti, hogy az azonos ill. hasonló elemek gátolják a tanulás folyamatát. Nehezebben tanulhatók meg, könnyebben téveszthetők össze és könnyebben felejtethetők el. A homogén gátlás kialakulását a betűtanítás megfelelő sorrendjével kerülhetjük el. Az egymáshoz vizuálisan vagy akusztikailag hasonló betűket kellő távolságban tanítjuk meg”* (Diszmami, 2015).

Ennek eredményeképp megjelennek tankönyvei, melyeknek köszönhetően a XX. század második felére bekerül módszere a magyarországi iskolai és pedagógia munkába. Hatékony integrációja révén az általános iskolai tanítást játékosabbá, könnyebbé és hatékonyabbá teszi a diákok számára.

Halálát (2000) követően tanítványai létrehozták a Rákospalotai Meixner Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolát, ahol az ő módszerének szellemiségében szakemberek segítségével történik az oktatás. Emellett Meixner Ambulanciát és Módszertani Központot is működtetnek, ahol diagnosztikával és személyre szabott terápiával foglalkoznak. A Meixner Alapítvány pedig Meixner Ildikó hagyatékát megőrizve akkreditált tanfolyamok keretében adja át a diszlexia

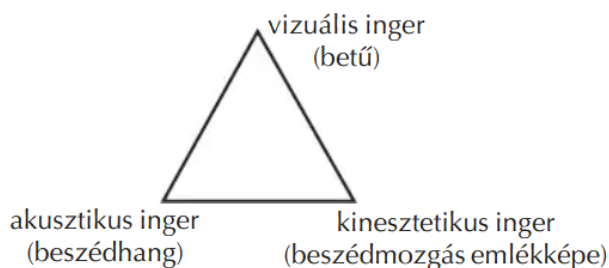
prevenációs és reedukációs módszertani ismereteket, ezenfelül módszertani kiadványokat, taneszközöket fejlesztenek és jelentetnek meg a tanulás támogatása érdekében. (Meixner Alapítvány, 2022)

„Az olvasás-írás tudása jobban befolyásolja az iskolai pályafutást, mint az intelligencia” (Meixner & Dr. Weiss, 1996, 38).

A módszer fő *alapelve* az aprólékosan felépített fokozatosság, amit a gyakorlatban apró lépcsőfokok elvének is neveznek. Ez biztosítja, hogy a tanulási folyamat során a diákok mindig a saját fejlődési szintjüknek megfelelő ismeretekkel találkozzanak, így elkerülve a motivátlanságot és a kudarcélményeket. A fokozatosság magába foglalja a logikusan, tervszerűen felépített tananyagot, mely az új ismerteknek a már meglévő tudásra való építését jelenti. Az így felépített tananyag biztonságérzetet ad a tanulóknak, hiszen a különböző tempóban haladóknak lehetősége nyílik egy adott lépcsőfokon több időt eltölteni. Az olvasás és írás tanulása során minden részletet pontosan és alaposan tudnak elsajátítani, így léphetnek tovább egy nehezebb szintre. Ezzel megvalósul az egyéni képességek szerinti tanulás-tanítás, mely hozzájárul a motiváció és önbizalom növeléshez. (Hargitai, 2010)

Hármas asszociáció *(1.ábra)* elvének kiépítése kulcsfontosságú az írás és olvasástanításban. A vizuális, akusztikus és kinetikus azaz motoros ingerek összekapcsolására épül. Célja, hogy a tanulók a betűket és a hozzájuk tartozó hangokat, valamint az írásukhoz szükséges mozgásokat egységes rendszerként sajátítsák el. A vizuális ingerek segítségével a tanulók megtanulják felismerni a különböző betűket, s azok formáit. Az auditív inger a helyes kiejtésben és a hallás utáni felismerésben segít. A kinetikus inger a finommotorika fejlődésében játszik szerepet, mely a folyékony, automatizált írást könnyíti meg. „A biztos betűfelismerés alapja e hármasság létrejötte. vagyis akkor tud a gyermek egy betűt elolvasni, ha bármelyik elem hatására tudatában automatikusan felidéződik a másik kettő” (Hargitai, 2010, 20).

1. ábra: betűtanulás - hármas asszociáció

Forrás: Hargitai, 2010, 20

Előnye a hatékonyabb tanulás, hiszen az érzékszervek bevonásával mélyebbé és tartósabbá válik az ismeretelsajátítás, nő a memóriahatékonyosság. (Hargitai, 2010)

A Ranschburg Pál nevéhez fűződő homogén gátlás kialakulásának megelőzésében a fokozatosság a kulcs. A könnyebben elsajátítható, kevésbé hasonló és azonos betűkkel kezdi a tanítást. A gyakorlati alkalmazásban például a tanító a „b” és „d” betűket a lehető legtávolabb tanítja egymástól a hasonlóság miatt, ezzel elkerülve a helytelen bevésést. A hasonló hangzású szavak esetében a különválasztás alkalmazandó, hiszen így könnyebb felépíteni magát a fogalmi jelentését. Az oktatási folyamatban hangsúlyt kell fektetni a rendszeres ismételésre és gyakoroltatásra, a felmerülő hibákat pedig azonnal javítani szükséges. (Hargitai, 2010)

A gondolkodás rugalmatlanságának kiküszöbölése, a gondolkodási sajátosságok figyelembevételére azért indokolt figyelmet szentelni, mert nagyon sok gyerek a begyakorolt feladatokat kiválóan, hibátlanul oldja meg, viszont ezt a tudást egy új feladatban sikertelenül alkalmazza. Emiatt változatos, rövid problémamegoldó tevékenységek közül válogassunk és a kreativitást nyitott végű kérdésekkel támogassuk. A feladatokhoz mindig érthető, pontos instrukciókat adjunk, ezzel is elkerülve a hibázás lehetőségét a szorongás oldását. A különböző taneszközök segítségével pedig segíthetjük az analitikus gondolkodást és az absztrahálást, ezzel inspirációt adva a diákoknak. (Meixner & Justné, 1967; Hargitai, 2010)

A Meixner olvasástanítási módszer speciális pedagógiai megközelítést alkalmaz, melynek köszönhetően számos előnyt kínál más, például az analitikus olvasástanítási módszerekkel szemben.

Fontos előnye a módszernek, hogy az előkészítési időszak elnyújtott, ezzel lehetőséget biztosít az olvasás alapjainak gondos elsajátítására. Ebből adódóan az írástanítás késleltetve kezdődik meg, hogy a gyerekek szilárd alapokra építve tudják ezt a

kompetenciát megtanulni. Biztosítja a gyermekek egyéni képességeinek és fejlődési ütemének figyelembevételét, így minden tanuló a saját tempójában haladhat, amely hatékonyabb tanulást eredményez. Külön figyelmet szentel a mássalhangzó torlódásokra, amelyek sok gyermeknek problémát okozhatnak. A tananyagba ezen szavakat fokozatosan építi be és így segíti a haladást. Először betűket, majd két betűből álló szótagokat tanít és ennek a tervszerű, fokozatosan felépített folyamatnak a segítségével jut el a hosszabb szavakig, majd mondatok kiolvasásáig. Tevékenykedtetés közben, aktív tanulási folyamat révén tanulnak meg a diákok olvasni, az ebből fakadó élmény és motiváció hosszútávon fennmarad. A betűfelismerést és az írást azzal is segíti, hogy kezdetben a kisbetűket, majd később a nagybetűket tanítja. Az összetéveszthető, hasonló betűket pedig távolabb ismerteti egymástól, hogy a hibázás lehetőségét kiküszöbölje. Új elem tanításába a megfelelő begyakorlást követően kezd neki, hogy az újabb ismeretek könnyebben integrálódjanak. Kézjelek, hívóképek támogatják a hangok és betűk összekapcsolását, ezzel a vizuális megsegítéssel tovább mélyítve az ismeretanyagot, elősegítve a gyors és hatékony tanulást. A tankönyvcsalád gazdag illusztrációkkal ellátott, ami az esztétikai élményen túl fejleszti a figyelmet, memóriát és segíti a tanulási folyamatot. Változatos és érdekes olvasmányokat kínál, mindig a tanulók adott fejlettségi szintjéhez mérten. Az analitikus olvasástanítási módszerrel szemben kiemelkedő sikerélményt ad, mert a gyerekek a korai betűelsajátítás miatt nagyon motiváltak és ennek köszönhetően az önbizalmuk is szüntelenül növekszik. Hangsúlyozni szeretném a több érzékszerv bevonásával történő tanulást, mert szerintem ez segíti igazán a mélyebb megértést és az eredményes rögzítést.

Bár számtalan előnnyel rendelkezik e módszer, a gyakorlatban mégis tartogathat kihívásokat. Például a pedagógusoknak alaposan meg kell ismerniük a módszer elméleti és gyakorlati alapjait, amely idő- és energiaigényes. A módszer elsajátítására a Meixner Alapítvány kínál akkreditált tanfolyamokat. A gyerekek eltérő haladási üteme miatt a differenciált oktatásra a tanítóknak nagy hangsúlyt kell fektetniük, melynek megvalósítása fokozott szervezési és felkészültségi készséget igényel. Sajnos nem minden iskolában érhetőek el a személyi és tárgyi feltételek a módszer alkalmazásához, ami számottevő hátrányt jelenthet azoknak a gyerekeknek, akiknek nagy szükségük lenne erre a támogatásra a tanulási nehézségeik leküzdésében.

Úgy vélem, hogy a Meixner-módszer előnyei felülírják a gyakorlatban megjelenő kihívásokat, mert a pozitív hatások következtében hosszú távon jelentős fejlődés

érhető el az olvasási készségekben. (Meixner, 2015; Meixner Alapítvány, 2022)

2.4.3 Meixner-módszer a gyakorlatban

A Meixner- módszer három pillérre épül. A különböző érzékszerveken keresztül történő tanulásra, a fokozatosan felépített, lépésekre bontott tanulási folyamatra és az olvasási folyamat szintjeinek módszeres és egymásra épülő tanításából. Kiemelt figyelmet fordít az előkészítésre, képességfejlesztésre az olvasástanítás megkezdése előtt. A tanév elején a hangsúly a fejlesztésen van, de később ez az arány az olvasás javára tolódik el. Ennek megvalósítása játékos, interaktív és fejlesztő hatású feladatokkal, tantárgyak közötti tartalmi és módszertani összefüggéseket kihasználva történik.

Meixner Ildikó módszerében nem csak a hangok akusztikus mivoltára, hanem a betűk vizuális képére is építenek. Valójában a beszédmotoros emlékképet segítségül hívva jön létre a hármas asszociáció. *„A hármas asszociáció elve, mely szerint a betűtanításnál nem a közismert kettős asszociációt alakítjuk ki, hanem a hang akusztikus képe, és a betű vizuális képe mellett a hang beszédmotoros emlékképe is megjelenik”*(Herceghalmi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, 2018).

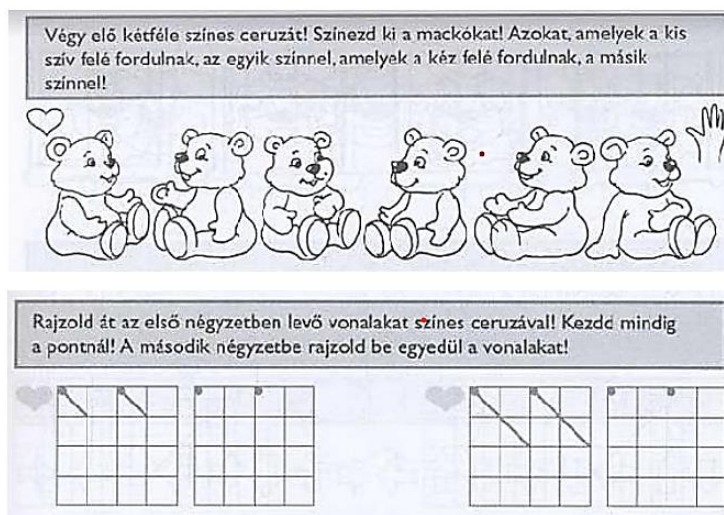
Így az érzékszervek bevonásával az olvasás folyamata hatékonyabban rögzül.

(Meixner, 2015)

Az olvasás fejlesztése során nem elhanyagolható a beszéd és a téri tájékozódás jártasságának kialakítása. A téri tájékozódás gyakoroltatása a mindennapi oktatási folyamat részét kell, hogy képezze. Ennek edukációja fokozatosan történjen, saját testen, térben és síkban, ezzel segítve az irányok megtanulását. A gyakorlatban segítséget biztosít a gyerekek padjára és a táblára helyezett kéz és piros szív. A kéz a jobb fogalmát, míg a szív a bal fogalmát hivatott erősíteni. A síkban történő tájékozódás kiemelkedő a helyes olvasási irány (balról jobbra, fentről lefelé), az írott betűk elhelyezésének kialakításában. Ez azért lényeges, mert a Meixner féle hármas vonalközben így fognak tudni megfelelően tájékozódni. A vonalközök felosztása a pince, lakás és padlás elnevezéseket kapta. Az úgynevezett házikos gyakorló lapon különböző színű kártyákkal történik az eltérő szintek bevésése, mely az írásnál kulcsfontosságú szerepet tölt majd be. Emellett számos feladattípussal motiválhatjuk, támogathatjuk a diákokat ezen a tapasztalási úton. Az irányok felismeréséhez színezős feladatok állnak rendelkezésre. Például a balra néző mackókat kékre, a jobbra néző mackókat pedig pirosra kell színezni. Mintakövetésre, másolásra is nagy hangsúly

helyeződik a négyzetrácsos hálók segítségével. Azonban a legfontosabb továbbra is az irányok fejlesztése labirintusos feladatokkal, irányított rajzolással (*pl. rajzolj egy házat a lap bal oldalára*), és térbeli utasítások (*pl. tedd a ceruzát a könyv mellé*) követésével. (2.ábra)

2. ábra: mintakövetés, irányfejlesztés

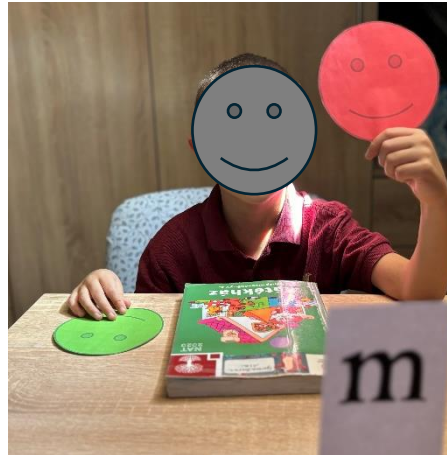
Forrás: Meixner, 1993, 6., 9.

Az olvasás megkezdése előtt lényeges az artikulációs mozgásokat, ajakmozgást (*pl. az „a” betűnél kerekítjük az ajkunkat, az „i” betűnél széthúzzuk*) megfigyeltetni, aztán tudatosítani. Rendszeres ismétléssel rá fognak jönni a gyerekek a hangok közti különbségekre és az ajakállás változásaira. A felismerésben a Meixner-módszer hívóképekkel is segíti a diákokat. Így a vizuális, auditív és mozgásos emlékezet összekapcsolása révén biztos alapot ad a későbbi betűtanuláshoz.

Ezzel szinkronban vizsgálni kell a mássalhangzók zöngésséget, zöngétlenségét. A gyerekek a torkukra rakják a kezüket és magyarázatunk segítségével ellenőrizni tudják, hogy az adott hang ejtésekor éreznek-e morgást vagy sem. Mikor már jól begyakoroltattuk, a tanórák ráhangoló részében nagyszerű játékot lehet varázsolni belőle. A tanító hangokat mond, majd a tanulóknak azt a smileyt kell felemelniük amilyen hangot hallottak. A zöld smiley a zöngétlen (*c, cs, f, h, k, p, s, sz, t, ty*), a piros a zöngés (*b, d, dz, dzs, g, gy, j, l, m, n, ny, r, v, z, zs*) hangokat jelöli (3.,4. ábra). Különös figyelmet kell tulajdonítani a *t, d, p, b* hangoknak, mivel ezek csak egy képzési mozzanatban különböznek egymástól. „Meixner Ildikó a következő mássalhangzókkal javasolja megfigyeltetni a különbségtételt: *zs, z, v, m, n, s, sz, f, h, c, cs*. Ezeknél ugyanis jól megkülönböztethető a zöngesség megléte, illetve hiánya, és

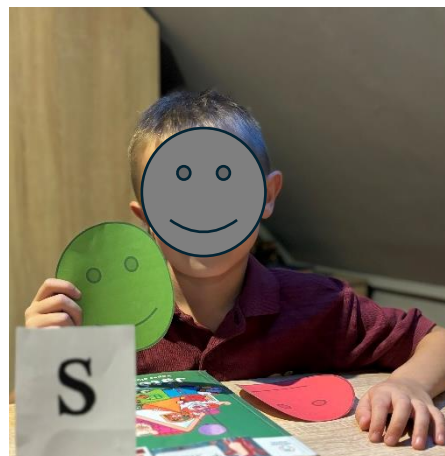
egyéb izommozgás nem zavarja a gyermek észlelését”(Hargitai, 2010, 29).

3. ábra: zöngés-zöngétlen hangok differenciálása

Forrás: saját fotó, 2024

4. ábra: zöngés-zöngétlen hangok differenciálása

Forrás: saját fotó, 2024

Ha ezeknek a képességeknek már birtokában vannak a gyerekek, jöhet a következő lépcsőfok, a képzés helyének és módjának a felismerése. Nyilvánvalóan nem az a cél, hogy a tanuló fonetikai terminológiákat sajátítson el, hanem hogy saját szavaival mondja el, mi zajlik a szájában a hangok kiejtésekor.

A szókincs és a ritmusérzék előmozdítására is szükség van. A szókincs bővítés első osztályban képekkel történik. Olyan ábrákkal dolgozzunk, melyek még a gyerekek aktív szókincsében nincsenek jelen. Először mindig a tanító nevezze meg mi látható az illusztráción, majd a diákokkal is határozta meg azokat. Kezdetben egy, majd kettő és három kép távolságból tér vissza a kialakítandó szóhoz. A művelet soron következő szintje a mondatalkotás, ahol a képek már eseménysorokat szemléltetnek.

Ezekről tömondatokat kell megfogalmaznia a gyerekeknek, majd a mondatalkotási képességük fejlődését követően, áttérhetnek a tárggyal bővített mondatok alkotására és gyakorlására. Ezzel már eljutnak egy olyan beszédszintre, ahol a szövegalkotásuk kifinomultabb és ennek köszönhetően komplexebb gondolatokat is képesek lesznek kifejezni.

Nyelvünknek az egyik alapvető sajátossága a rövid és hosszú hangok megkülönböztetése, mely a kiejtésben és a helyesírásban jelentős figyelmet igényél. Ebben a módszerben hangfelismerési játékok segítségével figyeltetik, ismertetik meg a pedagógusok a különbségeket. Emellett ritmusos mondókák és versek tanításával fejlesztik a diákok ritmusérzékét, mely hatással van a beszéd és az olvasás folytonosságára. Továbbá alapja a szótagolásnak is, hiszen tapsolással zajlik a szavak szótagokra bontása. Ennek következtében kijelenthető, hogy a Meixner-módszer a rövid és hosszú hangok megkülönböztetését, a szótagolást és a ritmusfejlesztést integráltan kezeli.

A fent említett tevékenységek mind hozzájárulnak ahhoz, hogy stabil alapot biztosítsanak az olvasási készségek fejlesztéséhez és a betűtanuláshoz.

(Meixner, 2004; Hargitai, 2010; Meixner, 2015)

A Meixner-módszer szintetikus olvasástanítási módszer, mely kiemelt figyelmet fordít a szintetizálásra. A betűtanításra épít, miután a gyerekek elsajátítottak néhány darab mássalhangzót, magánhangzót azonnal összekapcsol és a betűkből szótagokat hoz létre. A szótagokból szavakat, majd mondatokat állít elő. A betűtanítást hívóképek segítségével támogatja, ezek a képek megkönnyítik a tanulást azáltal, hogy vizuális segítséget nyújtanak a gyerekek számára. A magánhangzók esetében az ajakállás lesz a hívókép. A mássalhangzóknál pedig játékok és mesék segítségével történik a bevezetés a tananyagba. Az összeolvasást is mesék segítségével tanítjuk, minden mássalhangzóhoz tartozik egy történet, melyek közelebb hozzák a tanulókhoz az adott betűt és annak tulajdonságait. Ennek hatása révén a lelkesedésük, motivációjuk növekszik és sikeresebbé válik a tanulási folyamatuk. Az új betű elem tanításánál alkalmazzuk a ráismerést, ahol több betű közül kell minden segítség megadásával felismerni és kiválasztani az újat. Így az új ismereteket hibázási lehetőség, sikertelenség, kudarc és szorongás nélkül sajátítják el. Ezzel szavatolva a magabiztos és sikeres előrehaladást a tanulásban.

A betűtanítás üteme a tanév elején viszonylag tempósan halad, hogy a diákok minél

hamarabb eljussanak a jelentéstartalommal bíró szavak olvasásáig. Ez azért lényeges, mert az olvasásban elért sikerek ösztönzik a tanulókat, gátolják a lelkesedés elvesztését és a motiváció csökkenését. Először a nyomtatott kisbetűk elsajátítása történik, majd, amikor a gyermekek már ismerik ezek túlnyomó részét, akkor kerül sor a nyomtatott nagybetűk tanítására. Figyelembe kell vennünk a hármas asszociáció elvét miszerint a hang, a betűkép és a hívókép közötti kapcsolatot fejlesztjük. Emellett fontos cél a hasonlóság alapján való tévesztés minimalizálása, tehát a homogén gátlás kialakulásának megelőzése. A Játékház tankönyvek betű elsajátítási sorrendje (*a, i, ó, m, t, s, v, e, l, ú, p, c, k, á, f, h, z, ő, d, ö, j, é, n, sz, g, r, ü, ű, b, gy, cs, ny, zs, ty, ly*) teljes mértékben megfelel a Meixner módszer elveinek. Ennek a tankönyvesaládnak az alkalmazása elősegíti a tanulók számára a betűk jellemzőinek észlelését, megfigyelését és a vizuális jelek megkülönböztetését.

Az új betű tanításának megkezdésekor kezdetét veszi a betűismeret kialakításának folyamata, amely több tanórán keresztül tartó rögzítési szakaszban valósul meg, és ismétlődő feladatok révén automatizálóik. Abban az esetben, ha a tanítandó új betű hasonlóságot mutat egy korábban már elsajátított betűvel, ideiglenesen eltávolítjuk az előzőleg tanult betűt a tanulók figyelmének központjából, így az semmilyen gyakorlóanyagban nem jelenik meg. Miután az új betű stabilizálódik és rögzül a tanulók tudatában, a korábbi betűt visszaemeljük a tananyagba, és differenciált gyakorlatokkal segítjük a két betű megkülönböztetését.

Az összeolvasás tanítását akkor kezdjük meg, amikor a gyerekek már ismernek három magánhangzót és négy mássalhangzót. Elsőként a magánhangzó-mássalhangzó sorrendű szótagokat tanítjuk, mivel ezek könnyebben elsajátíthatók. A tanulási folyamatot ráismeréssel és szótagkártyák használatával érdemes kezdeni, több tanítási napon át gyakorolva. Csak ezután alkalmazzuk az olvasókönyvet, amelynek segítségével folytatjuk tovább a gyakorlást. Mikor megszilárdult a gyerekek ezen összeolvasási technikája, akkor néhány hét elteltével kezdjük el a mássalhangzó-magánhangzó sorrendű szavak felépítését. Az összeolvasás során fontos, hogy az első hang kiejtésekor már tudatosan jelen legyen a következő hang is. Ebben az esetben is szótagkártyákkal kezdjük a gyakorlást, majd fokozatosan áttérünk az olvasókönyvre, melynek szerkezete és felépítése segíti a szótagok, majd szavak összeolvasásának fokozatos fejlődését.

A szavak olvasását szószerkezet alapján állítjuk össze (5.ábra), vagyis egyszerre csak olyan szavakat választunk, amelyek azonos hosszúságúak, és ahol a mássalhangzók

és magánhangzók variálása hasonló. Ez a módszer segít a gyerekeknek gyorsan megérteni a szavak szerkezetét és az olvasás alapjait. Kezdetben négy betűből álló, kétszótagú szavakat használunk, majd fokozatosan áttérünk a három betűs szavakra.

5. ábra: összeolvasás menete szószerkezetek alapján

<i>Fontosabb szavak: ezeknek a menete meghatározott, mert a magyar nyelvben sok ilyen szó van. Bármely újonnan tanult betűnél sorra kerülhetnek.</i>	<i>Kevésbé fontos szavak: akkor tudunk nagyobb mennyiséget nyújtani belőlük, ha már sok betűt tanultunk.</i>
<i>2+2: (msh.-mgh.-msh.-mgh) pl.: cipó</i>	<i>2: pl.: ló</i>
<i>3: (msh.-mgh.-msh) pl.: tál</i>	<i>1+2: pl.: ásó</i>
<i>2+3: pl.: mókus</i>	<i>2+2+2: pl.: vasaló</i>
<i>3+2: pl.: lámpa</i>	<i>1+3: pl.: étel</i>
<i>3+3: pl.: postás</i>	<i>4 (torlódó msh.): pl.: kert</i>
<i>2+2+3: pl.: kalapács</i>	<i>2+3 (mgh.-val kezdődő): pl.: orvos</i>
	<i>2+2 (mgh.-msh.-msh.-mgh.) pl.: olló</i>

Forrás: Meixner, 2015, 49-50

Amikor a gyerekek hosszú időn át szótagolva olvasnak, a szótaghatárokat elválasztó jelekkel jelöljük. Erre azért van szükség, mert a gyerekek csak korlátozott számú betűt tudnak egyszerre interpretálni a folyamat elején. Ahogy fejlődnek, fokozatosan csökkentjük ezt a fajta segítséget, először a négy, majd az öt betűs szavaknál hagyjuk el az elválasztó jeleket, végül teljes egészében. Ez nem jelenti azt, hogy a tanulóknak abba kell hagyniuk a szótagolva olvasást, folytathatják, ameddig szükségesnek érzik, hiszen nincs pontos időpont meghatározva arra, mikor kell áttérniük a folyamatos olvasásra. Amikor a gyermek készen áll, ez természetesen bekövetkezik.

A folyamat során különös figyelmet kell fordítanunk arra is, hogy a gyerekek értik-e a szavak jelentését. Ebben segítenek a Játékház Feladatlapok, amelyek különböző feladatokat kínálnak, *például: mondatok alkotása az elolvasott szavakkal, szavak és képek összepárosítása, az elolvasott szavak lerajzolása, szótagokból szavak összeállítása és azok képekkel való egyeztetése (ezeket a gyakorlatban borítékos feladatoknak hívjuk), hallott szavak alapján mondatok alkotása.*

Ezek a tevékenységek segítenek a diákoknak abban, hogy ne csak olvassák a szavakat,

hanem meg is értsék azok jelentését, mondatokat is tudjanak alkotni velük.

Miután a gyerekek már magabiztosan olvasnak szavakat, egyesítünk és az egyszerű mondatok alkotására térünk át. Kérdő mondatokkal, frontális munkaformában kezdjük meg ezt a fajta műveletet, szókétyák segítségével. A fókusz az egyenkénti megjelenítésre helyezzük, az egyik szókétyáról áttér a gyermek a következő szókétyára és így tovább egészen addig amíg eljut a mondatig. Később különböző munkaformákkal tehetjük változatosabbá és izgalmasabbá a gyakorlást. A jelentéstársítás az egyik fő pont, a másik pedig a szövegolvasás előkészítése.

A szövegolvasás során a már meglévő tudást kell integrálnunk és alkalmaznunk a gyerekeknek. Szövegértéskor nem elegendő kizárólag a mondatok közötti viszonyokat megérteni, hanem fontos, hogy a mondatok kapcsolódási mechanizmusát is érzékeljék.

Ebben a módszerben nincs bemutatóolvasás, mert az információk beszédértés útján való megszerzése esetén elmarad az olvasástechnika gyakorlása, illetve a vizuális jelek jelentéshordozó szerepének felismerése. Ennek tudatában a gyerekek felváltva hangosan olvasnak, ami segíti az olvasási készségek, a figyelem és szövegértés fejlesztését. A szövegolvasás különálló mondatokkal történik, melyek önmagukban is értelmesek. Első lépésként 2-2 mondatcsíkot kell összekapcsolni, majd ezeket egyszerre felolvasni és emlékezetből együtt elmondani. Ehhez a feladathoz kiválóan alkalmazható a borítékos módszer. Egy borítékba 3-4 képet helyezünk, és mellé teszünk hozzájuk tartozó mondatokat is. Első lépésként a képeket kell megfelelő sorrendbe állítani, majd egyenként elolvasni a mondatokat és a képekhez párosítani, végül időrendi sorrendbe helyezni. Ez a módszer segíti a szövegértés és a rendszerezés képességét. A szövegek hosszát fokozatosan növeljük, de a gyengébben olvasó tanulók számára mindig biztosítunk rövidebb szövegeket is. Ez biztosítja, hogy minden tanuló a saját tempójában fejlődjön, sikerélményhez jusson, ami tovább növeli az olvasási kedvet és a motivációt. Továbbá alapot ad ahhoz, hogy a jövőben a tanulók eljussanak az olvasáson keresztül az információszerzés képességéig és az önálló tanulás lehetőségéig.

A módszer gyakorlati alkalmazása fejlesztő módon integrálja a hagyományos eszközöket és a digitális technológiákat, mindezt holisztikus szemléletű megközelítéssel. Nem csak kiragadott részekre fókuszál, hanem magát az egész folyamatot tanulmányozza, figyelembe véve annak valamennyi összetevőjét és azok egymásra gyakorolt hatását.

Dolgozatom ezen szegmensében a módszer gyakorlati alkalmazását szeretném előtérbe helyezni, tekintettel a tradicionális eszközök, módszerek és a digitális technológiák integrálására. Érzékeltetni szeretném, hogy ezeknek az erőforrásoknak, módszertani lehetőségeknek az alkalmazásával eredményesebb tanulási és tanítási élményeket érhetünk el a mindennapok során, mindezt személyes példákkal kiegészítve.

A hagyományos eszközök megbízható alapot biztosítanak a tanuláshoz, melyek kézzelfoghatóak és így a diákok közvetlenül érintkezhetnek velük. A Játékház tankönyvek, feladatlapok egymásra épülő, strukturált tananyaggal rendelkeznek, ennek köszönhetően változatos gyakorlatokon és szövegértési feladatokon keresztül vezetik végig a diákokat a tanulási folyamat során, ezzel is biztosítva számukra a fokozatos fejlődését és a tudás megerősítését. A szókártyák alkalmazásával hozzájárulunk a szókincs bővítéséhez, ezáltal az olvasási készségek fejlődéséhez. Az illusztrációk, eseményképek, hívóképek hozzásegítenek a vizuális memória fejlődéséhez, támogatást adva a hangokhoz társított betűk felismerésében, ezzel megkönnyítve a gyerekek számára a betűk és hangok közötti kapcsolat megértését és rögzítését. Ritmusjátékokkal elősegíthetjük a koncentráció és a fonológiai tudatosság kialakulását. Ezeket a játékokat a digitális világgal ötvözve hatékonyabbá és érdekesebbé tehető a tanulás. Használhatunk digitális hangszereket, különböző videókat és animációkat, online játékokat és hangfelismerő alkalmazásokat. Ezeken keresztül nem csak a ritmusérzék, hanem az auditív megkülönböztetés és a digitális kompetencia is gyarapszik. A feladatlapok gyakorlati tevékenységekkel segítik a betű-hang megfeleltetést, a kiejtést, szövegértési képességek fejlesztését, így támogatva az átfogó fejlődést.

Mindezek mellett szeretném kiemelni a Mesezene módszert, mely a Meixner-módszer kiegészítésére lett kialakítva. A betűket mesék segítségével ismerik meg az elsős tanulók, ezekhez zenei hangok társulnak, amik növelik az élményalapú tanulást. A Játékház tankönyvben szereplő hívóképek a Mesezenével elevenednek meg és az úgynevezett hívómesék főhőseivé válnak. A mesék egységes felépítésűek és minden fejezet azt hangsúlyozza, hogy az adott főhős iskolába szeretne menni. A módszerben egyszerre vannak jelen a mesei és a mai korra jellemző elemek. Ezeket ötvözve lesznek a történetek izgalmasak és tanulságosak. A mesékben megjelenő zenezőrejes elemekből a pedagógusok zörejkórust alakítanak, maga az osztály pedig zörejjellé válik. Ennek a társas cselekvésnek az élménye magával ragadja a gyerekeket és a

tanítókat is, olyan közösségi élményt ad, melyből hosszú távon profitálhat apraja és nagyja. A módszer hatékonysága az érzelmekben és a közösen átélt pillanatokban rejlik, amely mély kötődést és megértést biztosít a varázslatban résztvevőknek.

(Szűcs, 2018)

Azokban az osztályokban, ahol a pedagógusok ezt a módszert alkalmazzák, megfigyelhető, hogy a diákok nem csupán a szövegértésben haladnak jobban, hanem a tananyag elsajátításában is figyelemre méltó teljesítményt nyújtanak. Ez is kitűnően bizonyítja, hogy a jól megválasztott tradicionális eszközök hatékonyan támogatják a tanulási folyamatot és hozzájárulnak a diákok sikeréhez.

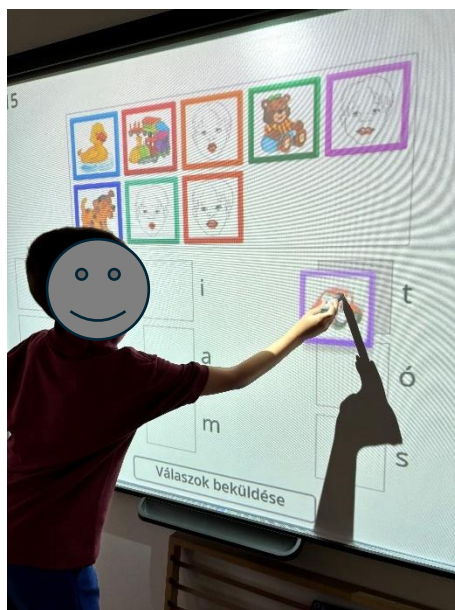
A digitális eszközök beágyazásával tovább javíthatjuk ezt a sikerességet, mert lehetőséget kínál a differenciált és személyre szabott oktatásra, valamint a motiváció növelésére. A digitális tananyagok és interaktív feladatok hozzájárulnak, hogy a diákok egyéni képességeik szerint haladjanak, és a tanító pedig azonnali visszacsatolást kapjon. Például az olvasási gyakorlatok digitális formában gamifikáció támogatással is kivitelezhetők, ahol a gyerekek interakciót igénylő játékokon és tevékenységeken keresztül gyakorolhatják a betűk, szótagok, szavak majd mondatok felismerését. Ezzel biztosítjuk, hogy minden gyermek a saját képességeihez és fejlődési üteméhez igazodva fejlődjön a különböző nehézségű feladatokon keresztül. Magyarországon is számos alkalmazás és játék áll a rendelkezésünkre, mellyel támogathatjuk az olvasási készségeket. Az okosdoboz platform rengeteg feladatot és játékot kínál, amelyek a komplex oktatási folyamat részét képezik. Találhatunk itt betűkeresőt, párosítót, szótagokkal, szavakkal kapcsolatos gyakorlatokat, és ritmusfejlesztő játékokat is. (Okos Doboz, 2023)

A SzóKiMondóka módszertanával is támogathatjuk a gyerekek nyelvi fejlődést, szókincsfejlesztését és a szavak írott formájának megismerését. Ehhez játéksomagok, mesék, mondókák, ritmikus játékok állnak a rendelkezésünkre, amelyekkel szórakoztató és élményekkel teli módon járulhatunk hozzá az olvasás fejlődéséhez.

(SzóKiMondóka, 2014)

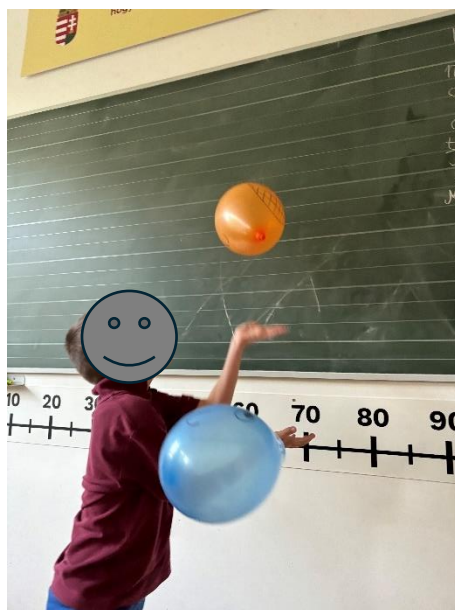
Azt gondolom, hogy a hagyományos és digitális eszközök beépítése az oktató-nevelő munkába gördülékenyen megvalósítható, és egy olyan rugalmas megközelítést garantálhatunk, amely igazodik a különböző tanulási igényekhez és stílusokhoz.

6. ábra: interaktív feladat, betű-kép egyeztetés

Forrás: saját kép, 2024

71. ábra: Mesezene módszer tovább élése

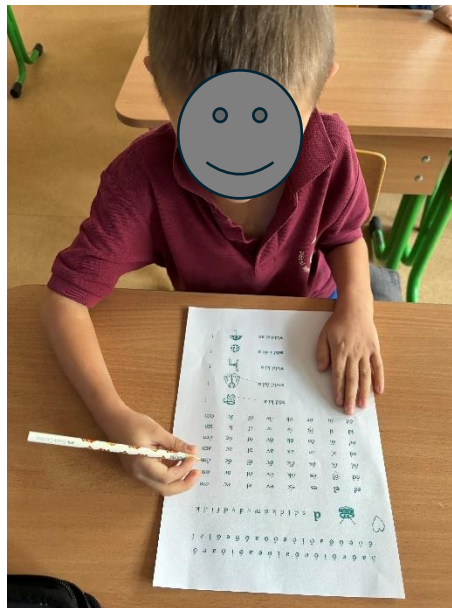
Forrás: saját kép, 2024

82. ábra: borítékos feladat, kép-mondat egyeztetés

Forrás: saját kép, 2024

93. ábra: olvasólap, mint hagyományos eszköz

Forrás: saját kép, 2024

A saját példáimon keresztül jól látható, hogy a hagyományos és digitális módszereket változatos módon lehet beépíteni az oktatási folyamatba a Meixner-módszer alkalmazása során is (6, 7, 8, 9. ábra). Ezeknek az eszközöknek és módszereknek a segítségével megtalálhatjuk az osztályban tanuló gyerekek egyéni szükségleteihez leginkább illeszkedő módszertani megoldásokat, mellyel hozzájárulunk a hatékony tanulási stratégiák kialakításához.

3 Empirikus feldolgozás

3.1 A kérdőíves mérés bemutatása

Dolgozatomban egyik mérés a pedagógusoknak összeállított kérdőív volt, mellyel célt az volt, hogy felmérjem milyen rendszerességgel, mely tanórai tevékenységek esetén alkalmazzák az alsó tagozatos pedagógusok a Meixner módszert? Alkalmazásához milyen eszköztárral, technikákkal rendelkeznek, valamint miben látják ennek az olvasástanítási programnak hatékonyságát?

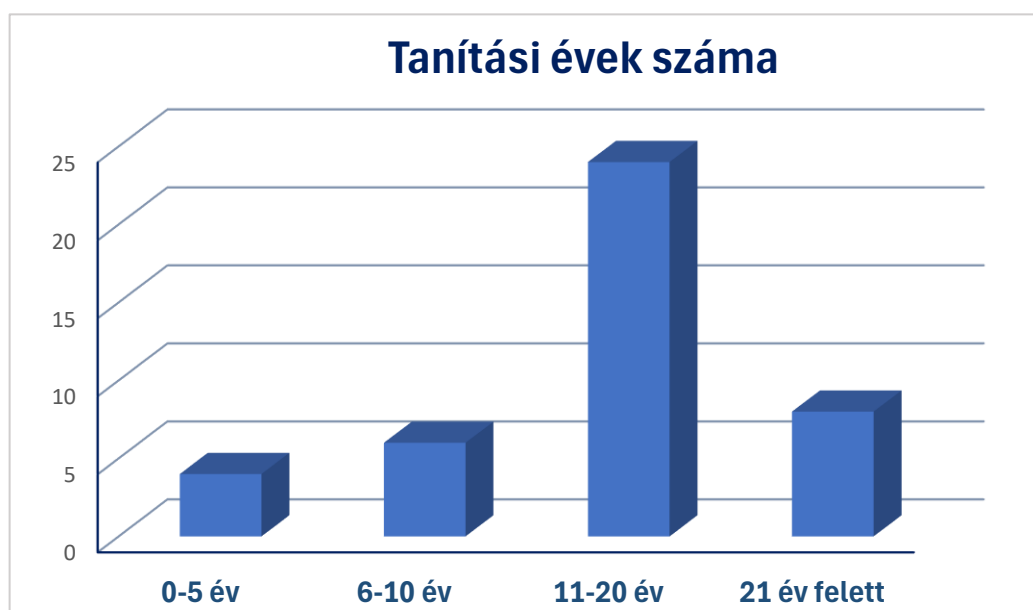
A Meixner módszerrel kapcsolatos felmérő kérdőívet a Pécsi Református Kollégium Általános Iskolájában, tagintézményeiben, illetve pécsi (belvárosi, külvárosi) iskolákban tanító pedagógusoknak küldtem el, melyet online formában, anonim módon tudtak kitölteni és visszaküldeni. A kitöltésben 42 fő Meixner módszerrel tanító alsós kolléga vett részt. A kérdőív 12 kérdést és hozzájuk a szakirodalmak segítségével összeállított és megfogalmazott válaszlehetőségeket tartalmazta.

Több kérdésnél (5, 6, 8) megengedett volt a többszörös választás lehetősége. A három kifejtendő, nyitott kérdés (7, 10, 11, 12) segítségül szolgált a részletesebb ismeretekhez a módszer eredményességéről, tapasztalt előnyeiről és a hozzákapcsolható hatékony online tananyagokról. (lásd. 1. sz. melléklet)

Eredmények és értelmezés

A pedagógus kérdőívben *elsőként* arra kérdeztem rá, hogy hány éve tanítanak a pedagógusok, majd *második* kérdésem során azt szerettem volna megtudni, hogy ebből hány éve alkalmazzák a Meixner-módszert.

10. ábra: tanítási évek és a Meixner-módszerrel tanító pedagógusok

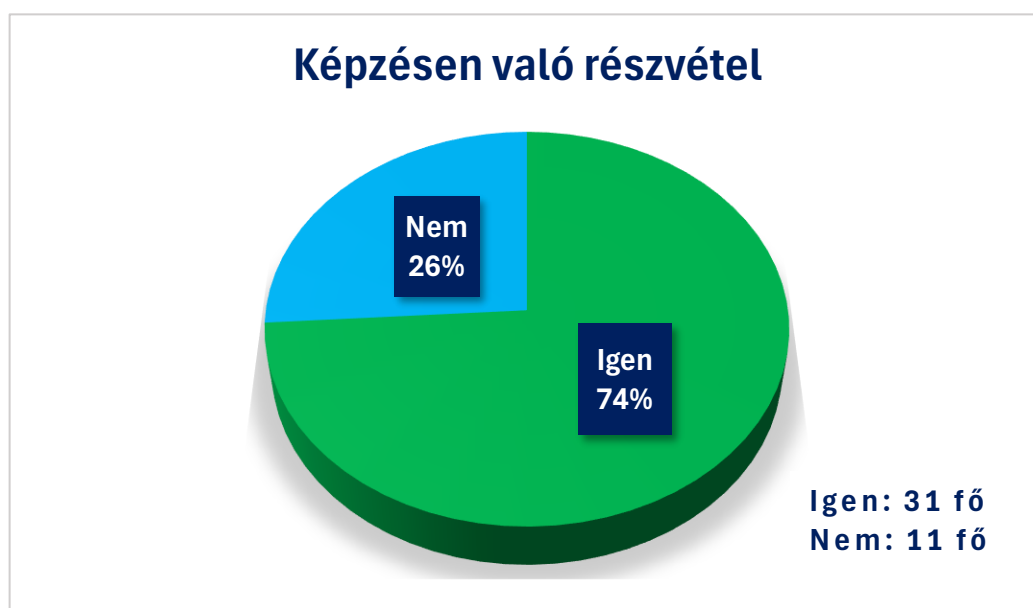

Forrás: saját ábrázolás, 2024

Az adatokból kimutatható, hogy a megkérdezett tanítók több mint fele 10 évnél hosszabb ideje tanítanak és a Meixner módszert többségük legalább 5 éve alkalmazza (10.ábra)

A következő, *harmadik* kérdésem az volt, hogy részt vettek-e valamilyen képzésen a Meixner-módszerrel kapcsolatban a pedagógusok.

114. ábra: a pedagógusok részvételi aránya

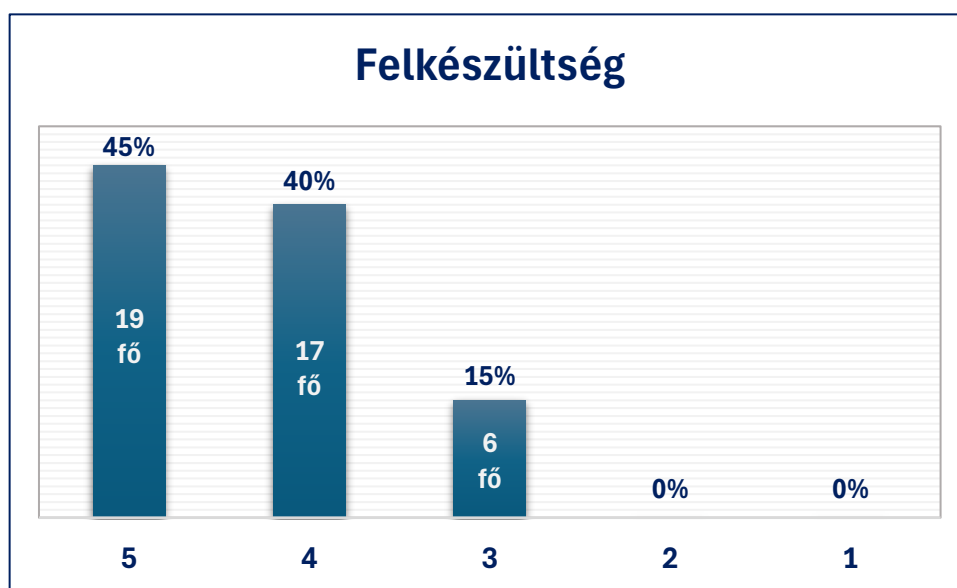
Forrás: saját ábrázolás, 2024

Örömteli tény, hogy a kérdőívet kitöltők 74%-a vett részt a Meixner Ildikó által kidolgozott diszlexia prevenciós és reedukációs módszer ismertetése, illetve a Játékház című olvasókönyvcsaládjának alkalmazására felkészítő pedagógus-továbbképzésen (11.ábra). Így gyakorlati tapasztalatuk mellett elméleti szakmai tudásanyaggal is rendelkeznek.

Ennek az erős százalékos arálynak köszönhető, hogy - szinte kivétel nélkül - a pedagógusok szakmai felkészültségüket az 5-ös skálán négyesre, ötösre értékelte.

Negyedik kérdésemmel arra kerestem a választ, hogy mennyire érzik magukat felkészültnek a tanítók a Meixner-módszer alkalmazására.

12. ábra: a pedagógusok felkészültsége

Forrás: saját ábrázolás, 2024

A válaszadók 85%-a (4-es vagy 5-ös értékelés) úgy érzi, hogy megfelelően felkészült a Meixner-módszer alkalmazására (12.ábra). Az adatokból megállapítható, hogy a válaszadók többsége magas szintű felkészültséget érez a módszer alkalmazásában, ami azt mutatja, hogy a Meixner-módszerrel kapcsolatos tananyagot, módszertani ismereteket eredményesen sajátították el a pedagógusok. A válaszokból arra is következtethetünk, hogy a kitöltők megszerezték a szükséges ismereteket és készségeket ahhoz, hogy hatékonyan alkalmazzák a módszert az oktatásban. A válaszadók többsége magas értékelést adott, de oda kell figyelni az alacsonyabb értékelést adó pedagógusokra is, mivel az ő visszajelzéseik alapján feltárhatóak a kihívást jelentő területek és fejlesztési lehetőségek.

Ötödik kérdésem esetében arra szerettem volna választ kapni, hogy milyen tantárgyak keretében használják a Meixner-módszert a pedagógusok.

13. ábra: a Meixner-módszer tantárgyi alkalmazása

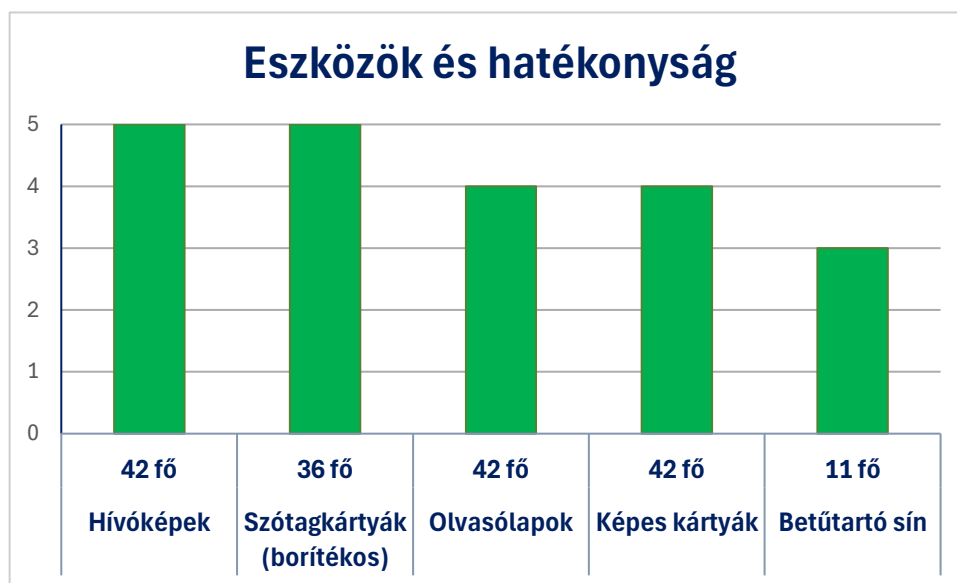
Forrás: saját ábrázolás, 2024

A kérdőívben feltett kérdésre kapott válaszok eredménye egyértelműen mutatja, hogy a Meixner-módszert az anyanyelv tantárgy keretében alkalmazzák a pedagógusok, mert 42 fő jelölte meg e tantárgyat (13. ábra). Erre az eredményre számítottam is, hiszen az olvasás és írás tanítására lett kifejlesztve. Matematika és környezetismeret tantárgyak esetén a válaszadók közül egyetlen tanító sem jelezte, hogy alkalmazná a Meixner-módszert. Ennek valószínűsége abban lehet, hogy a módszer a nyelvi készségekre fókuszál és más tárgyak oktatásában nem annyira releváns.

Tehát egyértelműen látszik, hogy a kitöltők válaszai alapján a Meixner-módszer kizárólag az anyanyelv tanításában van jelen, míg más tantárgyakban, mint a matematika és a környezetismeret, nem alkalmazzák.

A *hatodik* kérdésem az alkalmazott eszközökre irányult, hogy milyen eszközöket használnak a Meixner-módszerből? Majd a *hetedik* kérdésben arra kértem a pedagógusokat, hogy egy lineáris skála segítségével jelöljék, hogy mennyire tartják hatékonynak ezeket az eszközöket a Meixner-módszer alkalmazása során. Ezt a két kérdésemet együtt elemezve mutatnám be.

14. ábra: alkalmazott eszközök és hatékonyságuk

Forrás: saját ábrázolás, 2024

Az adatok alapján a Meixner-módszer eszközeinek alkalmazása széleskörű és változatos. A hívóképek, olvasólapok és képes kártyák széleskörű használatot mutatnak, ezek az eszközök alapvetőek és hatékonyak a módszerben. A szótagkártyák és a betűtartó sín népszerűsége szintén jelentős, bár nem minden pedagógus alkalmazza őket, ami arra utal, hogy ezek az eszközök kiegészítő szerepet töltenek be (14. ábra). Az egyéb eszközök (tapintható betűk, színezhető olvasólapok, betű- és szótagjátékok mozgással pl: *ugróiskola*) kategóriája pedig azt mutatja, hogy a pedagógusok nyitottak az új módszerek és eszközök kipróbálására, amelyek tovább gazdagítják a tanítási gyakorlatot.

Az eredmények alapján a hívóképek és a szótagkártyák bizonyultak a leghatékonyabb eszközöknek a Meixner-módszer alkalmazása során. Mindkét eszköz maximális, 5-ös értékelést kapott, ami azt jelzi, hogy ezek a leginkább preferált eszközök a pedagógusok körében.

Az olvasólapok és a képes kártyák is hatékonynak bizonyultak, de csekély mértékben eltérnek a maximális értékeléshez képest. A 4-es értékelés alapján nyilvánvaló, hogy ezek

az eszközök is fontosak a tanításban, felmerül, hogy hogyan lehetne a hatékonyságukat javítani, növelni.

A betűtartó sín 3-as értékelést kapott, ugyan az eszköznek van helye a Meixner-módszerben, de a hatékonysága nem éri el a többi eszköz szintjét. Elgondolkodtató, hogy a betűsín hatékonyságát miként lehetne fejleszteni.

Az elemzésből látszik, hogy a fenti eszközök fontosak a módszer alkalmazása során és hatékonyan alkalmazhatók az olvasástanításban.

A *nyolcadik* kérdésem arra vonatkozott, hogy a pedagógusok milyen tapasztalatokat szereztek a Meixner-módszer alkalmazása során, és milyen eredményeket figyeltek meg.

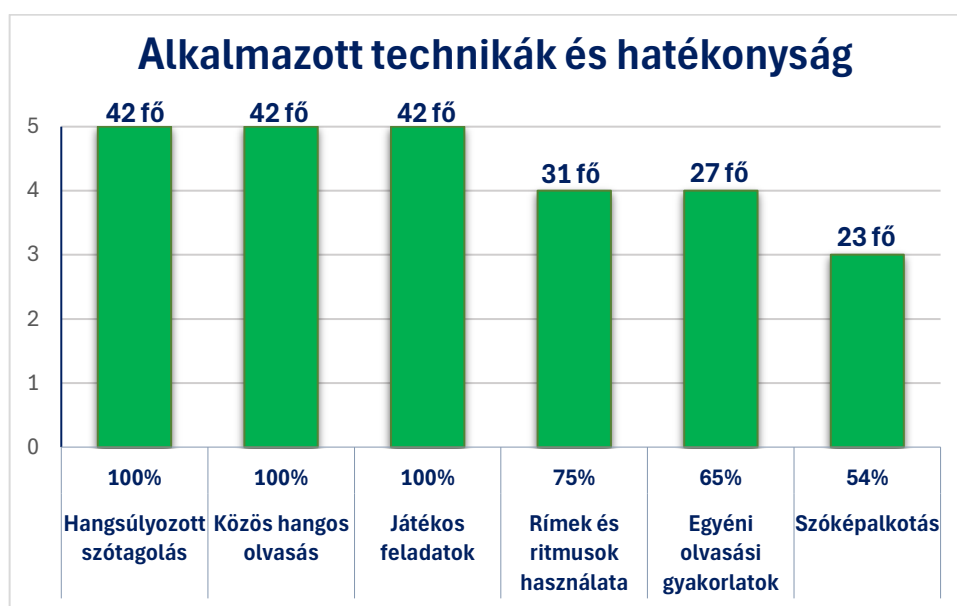
A gyerekek már a tanév kezdetétől motiváltak, mert az olvasás élménye már a második napon megjelenik. Ez gyors sikerélményt nyújt, ami fokozza a tanulók lelkesedését és önbizalmát. A módszer okos sorrendet és türelmes tempót alkalmaz a betűtanításban, valamint a gyakorló szövegek tartalma is jól megválasztott. Ennek köszönhetően kevesebb tanulónál jelentkeznek diszlexiára utaló tünetek. Gazdag szövegkörnyezet és hosszú szótagoló rész biztosítja a gyermekek számára a megfelelő gyakorlást és fejlesztést. A szavak nehézségi fokozatának gondos kiválasztása (két- és hárombetűs szavak, majd fokozatosan több szótagú szavak, mássalhangzó-torlódások) segíti a gyerekeket abban, hogy lépésről lépésre haladjanak előre, és ne érezzék túl nehéznek a feladatokat. A módszer folyamatos sikerélményt biztosít, ami elősegíti, hogy a gyerekek megszeressék az olvasást. A betűdifferenciálásra kiemelt figyelmet kell szentelni, külön erre szánt gyakorló órákkal szükséges támogatni a gyerekek pontos hangmegfigyelését és a betűk közötti különbségek felismerését. A módszer nagy hangsúlyt fektet a gyerekek figyelmének irányítására a saját hangképzésükre, különösen a magánhangzók és a zöngés/zöngétlen mássalhangzók megfigyelésére. Az írásképleltetés különösen a fiúknak nagy segítség, mivel először az olvasási készségeket fejleszti, mielőtt az írásra térne át. Innovatív játékos feladatokon keresztül érdemes megerősíteni a tanulók olvasási képességeit, növelve az önbizalmukat. A feladatlapok, játékok elősegítik az irányok megerősítését, a betűk tudatosítását, a finommotorika fejlesztését, és nem utolsósorban örömet okoznak a gyerekeknek.

A pedagógusok válaszai alapján a Meixner-módszer alkalmazása tömör pozitívummal jár, ideértve a gyerekek motiváltságát, az olvasási készségek intenzív fejlődését, a diszlexia tüneteinek csökkenését, a folyamatos sikerélmény biztosítását, és az önbizalom

növekedését. A módszer összehangoltan van felépítve és a gyerekek egyéni fejlődésére összpontosít, melynek köszönhetően pozitív irányba változtatja a gyerekek iskolai teljesítményét.

A kilencedik és tizedik kérdésem arra irányult, hogy a Meixner-módszer során milyen alkalmazott technikákat használnak a tanítók és ezen technikákat mennyire tartják hatékonynak.

15. ábra: alkalmazott technikák és hatékonyságuk

Forrás: saját ábrázolás, 2024

Az eredmények jól tükrözik, hogy a leggyakrabban alkalmazott és leginkább hatékonynak tartott technikák a hangsúlyozott szótagolás, a közös hangos olvasás és a játékos feladatok (15. ábra). A válaszadók körében 100%-os alkalmazottsági arány mutatható ki, továbbá a hatékonysági vizsgálat során is maximális, azaz 5-ös értékelést kaptak. Ezek a technikák alapvető elemei a Meixner-módszernek, melyek elengedhetetlenek a tanulók olvasási készségeinek elsajátításában. A mérés során a rímek és ritmusok használata (75%), valamint az egyéni olvasási gyakorlatok (65%) is fontos szerepet töltenek be a módszer alkalmazásában, viszont a megkérdezett pedagógusok közül nem mindenki alkalmazza őket egyformán. A hatékonyság minimális eltérést mutat az előző technikákhoz képest, 4-es értékelést kapott.

A szóképalkotás technikája (54%) lett a legkevésbé elterjedt, melyet a 3-as hatékonysági értékelés is kiválóan mutat. Felmerül a lehetősége annak, hogy bár hasznos lehet az

oktatási folyamatban, de a többi technikához képest nem bizonyul túl hatékonynak.

Az alkalmazott technikák kérdésénél lehetőséget biztosítottam arra, hogy a tanítók egyéb válaszadással éljenek. Ennek a fontosságát abban láttam, hogy kifejezhessék a saját tapasztalataikat, továbbá olyan módszereket is megoszthassanak, amelyek a megadott válaszlehetőségek között nem szerepelnek. Így átfogó és sokrétű képet kaptam pedagógiai gyakorlatokról, illetve innovatív megközelítésekről, melyekkel kiegészíthető, integrálható a Meixner-módszer. Néhány közülük: betűsablonok mintázása, betűk kigyurmázása, zöngés-zöngétlen párok színekkel való összekapcsolása, a Mesezene módszert integrálása, betűkockák, babzsák a szótagolás tanításához.

Tizenegyedik kérdésem során arra fókuszáltam, hogy milyen online tananyagokat, felületeket, jó gyakorlatokat használnak a tanítók a Meixner-módszer során.

Az eredményes szakmai munkához elengedhetetlen a folyamatos tanulás. A tanítók válaszaiból kitűnik, hogy rendszeresen kutatnak az interneten pedagógiai témájú oldalakon, keresnek új ötleteket a tanításhoz . *pl.: Nemzeti Köznevelési Portál, Okosdoboz, Magyarpedagógia, Tanulásmódszertan, Ötletbörze tanítóknak, Kreatív pedagógia, Fejlesztetek, Genially, Sutori, Wordwall.* Szinte mindegyik pedagógus tagja az ismert közösségi oldalon a Meixner- első osztályban tanítók zárt csoportjának. Hatékony segítséget, gyakorlati tanácsokat kapnak a csoport tagjaként. Hasznos tudásmegosztás történik ezen az oldalon az olvasás- írástanítás folyamatához. Számos gyakorlólap (differenciáláshoz), beszélő képek, hangos olvasás-, szövegértés mérőlapok, értékeléshez mondatbank megosztása segíti az oktató-nevelő munkát. Betűtanítás, betűdifferenciálás, játékgyűjtemény (*pl.: titkos szó, pókhálójáték, képfoglaló, bingó, szótagpiramis...*) teszi teljessé az ötlettárat a tanítók számára.

Az utolsó, egyben a *tizenkettedik* kérdésemmel arra kerestem a választ, hogy a pedagógusok milyen előnyöket tapasztalnak a Meixner-módszer alkalmazása során az olvasástanításban.

A módszer fokozatossága és alapossága biztosítja, hogy a tanulók kis lépésekben és fokozatosan haladjanak előre, ezzel lehetővé téve a mélyebb megértést és rögzítést. Az átfogó és szilárd tudás megszerzését a kifogástalan minőségű és logikusan felépített tankönyvcsomag is támogatja. A differenciált oktatás biztosítja, hogy a tanulók egyéni igényeit figyelembe véve, személyre szabottan haladjanak az olvasási készségek

elsajátításában. A hang-betű kapcsolatok erősítése révén a gyermekek alapvető fonetikai készségei jelentősen fejlődnek, ami kulcsfontosságú az olvasás megtanulásához. A betűtanításnál a könnyen összetéveszthető betűket nagy időkülönbséggel tanítjuk. Nagy hangsúlyt kap a szókincs és a szövegértés fejlesztése, mellyel hozzájárulunk ahhoz, hogy a tanulók ne csak mechanikusan olvassanak, hanem a szöveget is megértsék. Azok a diákok, akik ezzel a módszerrel tanulnak, szeretnek olvasni, és szövegértésük sokkal jobb, mint más módszerekkel tanított társaiké. A motiváció és az önbizalom növelése szintén kiemelkedő szerephez jut, hiszen a gyermekek rendszeres visszajelzést és értékelést kapnak, ami folyamatos sikerélményeket nyújt számukra.

Más oktatási módszerekkel kiválóan integrálható, mely jelentős előny. Jó példa erre a Mesezene módszer, mellyel az olvasástanítás folyamata sokkal érdekesebbé válik és élményekkel tarkítja a tanórákat.

Mindezek mellett fontos, hogy a módszer alkalmazásával jelentősen csökken azoknak a tanulóknak a száma, akiket dyslexia vizsgálatra kell javasolni.

3.2 Tanórai megfigyelések

1. Milyen konkrét eszközöket és technikákat használ a pedagógus az olvasástanítás során?
2. Hogyan reagálnak a diákok ezekre az eszközökre és technikákra?
3. Mennyire strukturált és követhető az óra felépítése?
4. Milyen típusú feladatokat és tevékenységeket alkalmaznak a pedagógusok?

(lásd. 2. sz. melléklet)

Megfigyeléseim:

A tanórák eredményessége és hatékonysága nagymértékben függ a pedagógus felkészültségétől és az általa alkalmazott módszerektől, technikáktól és eszközöktől. Reflexióm során bemutatok néhány tanórai tapasztalatot, ahol a tanítók a Meixner olvasástanítási módszert alkalmazva tanítják az olvasást, mely komplex fejlesztő módszer minden olvasás, illetve írástanuláshoz szükséges készséget megalapoz. Kiemelt figyelmet fordítva azokra az eszközökre és technikákra, melyeket a tanítók használtak a tanulók olvasáskészségeinek fejlesztése érdekében. Emellett figyelemmel kísértem, hogyan reagálnak a gyerekek az alkalmazott módszerekre, mennyire aktívak és motiváltak a tanóra során. Megfigyeléseim célja az volt, hogy a hipotézisemet alátámasztva

bemutassam, hogy a pedagógusok a különféle módszerek, eszközök és technikák alkalmazásával hatékonyan támogatni tudják a diákok olvasáskészségeinek fejlődését.

A megfigyeléseim helyszíne a Pécsi Református Kollégium Általános Iskolája, ahol a 2023/2024-es tanév első osztályainál rendszeresen hospitálni tudtam. A diákok és a pedagógusok mindennapi tevékenységeit figyeltem meg. Kiemelt figyelmet fordítottam a különféle eszközök, technikák használatára, melyekkel az oktatási és tanulási folyamatot segítették elő. Vizsgáltam a digitális eszközök, interaktív táblák, játékos tanulási segédeszközök, valamint a hagyományos tanítási módszerek kombinációját. Ezen felül igyekeztem figyelemmel kísérni a tanulók válaszait a különböző módszerek alkalmazása közben, ezzel feltárva, hogy mely gyakorlatok bizonyulhatnak a leghatékonyabbnak az első osztályos gyermekek tanításában.

A megfigyelt tanórákon az érdeklődés fenntartásának alapvető módszere volt a tevékenykedtetés, az életkori sajátosságnak megfelelő optimális tevékenységváltás, sokféle érzékszerv bevonása, a játék., mozgásos tevékenység .

A tanórák ráhangoló fázisában kivétel nélkül minden pedagógus beépített alapvető fejlesztő gyakorlatokat, *iránygyakorlatos, testséma fejlesztő mondókákat, percepció- beszédképesség fejlesztését szolgáló feladatokat, légző- és artikulációs gyakorlatokat, játékokat.* Ezekkel a gyakorlatokkal sokoldalú készségfejlesztés valósítható meg, hiszen egyszerre fejlődik a tanulók térbeli tájékozódása, irányérzéke, testsémája, ritmusérzéke, memóriája és szociális készsége. Ezek mind olyan alapvető készségek, melyek a helyes és hatékony olvasás – és írástanuláshoz elengedhetetlenek.

Konkrét példa: téri tájékozódás fejlesztése (testen, térben, síkban)

Iránygyakorlat:

Egy gyerek a mozdonyvezető, feláll egy asztalra, háttal a többieknek. Egy jelzőtábla van a kezében. Amerre mutat, a többiek is arra mutatnak és megnevezik hangosan az irányt. Le, fel, balra, jobbra.

Testséma:

*A fejem a vállam,
a térdem, a bokám,
a térdem, a bokám,
a térdem a bokám.
A fejem, a vállam,
a térdem a bokám,*

a szemem, a fülem,

az orrom, a szám.

(3-szor, egyre gyorsabb tempóban. Közben mutatjuk, amit mondunk. 1-szer csukott szemmel is.)

Az órákon rendszeresen visszatérő és hatékony eszköz a *hívókép*, mellyel a memóriát és az asszociációt támogatták. Itt szeretném megemlíteni a mesezenei hívóképeket, melyeket néhány kolléga a Meixner-módszerbe integrálva alkalmazta, hiszen különösen jól támogatja a gyermekek figyelmének fenntartását és a tananyag élményszerű elsajátítását. Érzelmi kötődés révén mélyebb kapcsolat alakult ki a tananyagot illetően. Tehát az együttes alkalmazással hatékonyabbá vált a gyerekek érzelmi és kognitív (gondolkodás, az észlelés, az emlékezés, a problémamegoldás, a döntéshozatal és a nyelvhasználat) fejlődése, ami jelentős hatással volt az eredményeikre is. A hangösszevonási gyakorlatokat az összekapcsolt hívóképek segítségével végezték a pedagógusok a hívóképre mutatókor ejtve az adott hangot. Ezt a folyamatot a zárt szótagok hangjainak összevonásával kezdték, mivel sokkal könnyebb beszédmotoros tevékenység magánhangzóhoz kapcsolni a mássalhangzót, mint fordítva. Minden esetben megtörtént a hívóképek megjelenését követően a hangképzés és a fonetikai tudatosság fejlesztésének gyakorlata, a betűk vizuális bemutatása, továbbá elemeinek (*pl.: kör, álló egyenes ... stb.*) vizsgálata. A hangok képzésének részletes bemutatása, megismerése, valamint a betűk formájának és struktúrájának elemzése minden alkalommal nagy hangsúlyt kapott. *Például a „d” betű esetében: a nyelvem hegye, illetve pereme hozzáér a felső fogaim mögötti részhez, majd onnan lepattan. A torkom morog, a lakásban és a padláson lakik, egy körből és egy álló egyenesből áll, a kör a lakásban lakik, a kör az álló egyenes bal oldalán van.* A Zenezörejes mesefolyam a mássalhangzók hangot adó játéktárgyak hívóképével jelennek meg, összhangban a meixneri hívóképekhez összeállított zenezörejes mesefolyam főszereplőivel. A hangokkal való örömteli, játékos műveletvégzés (*16. ábra*) ugyanazokat az agyi mechanizmusokat aktivizálja, amelyek az olvasási folyamat során működnek. A hívóképek a tanteremben állandó szemléltető eszközök, segítik az aktuális tananyag (betű) feldolgozását.

16. ábra: Mesezene módszer tovább éléséhez alkalmazható játékok és leírásuk

JÁTÉK NEVE	JÁTÉK LEÍRÁSA
HANGERŐ játék:	Az óvónő a karmester, a gyerekek az adott hangot hangoztatják, az óvónő karjelzéseivel, vagy egész testével halkítja-hangosítja a „gyerekkórust”)
VÍRUS játék:	A pedagógus kijelöl egy gyermeket, aki hangoztatni kezdi a magánhangzót, majd a hang „áttérjed” a többiekre is. Amikor már minden gyerek bekapcsolódott a kórusba, akkor a feladat inverzével fejezhetjük be a művet: a gyerekek „meggyógyulnak”, azaz egyenként lépnek ki a kórusból.
SEJTÉS játék:	Az óvónő rámutat egy gyerekre, aki hangoztatja az adott magánhangzót, egészen addig, amíg valaki másra mutat rá.
LUFIDOBÁLÁS „LUFIOLVASÁS”	Aki megérinti a lufit, megszólaltatja a hangját. Az adott színből akár több lufi is bevezethető. Amikor már több magánhangzó lufija ismert, remek differenciálási lehetőséget jelent az ismert magánhangzók lufijait egyszerre használni.
SORJÁTÉK:	Két sorban állva egyik sorból a másikba átviszik a hangot. Az egyik csoport első embere futva elindul, kezében a célfonémát megjelenítő lufival. Miközben a másik sor felé halad, hangoztatja is a magánhangzót. Átadja a lufit a másik sor első emberének, aki átveszi a hangoztatást is, ő pedig a sor végére áll. A lufit átvévo gyerek is fut, hogy a másik sor első emberének adhassa a hangot jelképező lufit. A sorjáték igen hatékony gyakorlás, mert hamar lefut, ám minden gyereknek lehetősége van a hármas asszociáció megélésére (fogja/látja a lufit+hangoztatja+akusztikusan is észleli a hangot).
LUFIFÚJÁS:	A gyerekek leguggolnak, összekuporodnak, mintha üres lufik lennének. Az óvónő eléjük áll, elkezdi őket „felfújni”, gyengéden fújja rájuk a levegőt, a gyerekek pedig elkezdenek felállni, karjukkal a fejük felett imitálják a hatalmasra húzott lufit. A játék végén az óvónő tapssal jelzi, hogy elengedi a lufikat, akikből kiszáll az összes levegő, miközben a célfonémát hangoztatják.
KITALÁLÓS	Az óvónő elrejt egy meseszereplőt (lufit vagy játékot), majd azt mondja: „hátam mögött van valaki, aki mérges, aki bundás és szereti a mézet, ki lehet az? Mi a hangja?”
HIDEG-MELEG/ HALK-HANGOS	Az elrejtett meseszereplőt (lufit vagy játékot) a saját hangja hangoztatásával kell előcsalogatni: „Medve Ede elbújt, keressük meg „m” hanggal”

Forrás: Ványi, Sándor & Szűcs, 2014, 53

A betűk differenciálásánál tapasztaltam a *betűkártyákkal* való játékot, ahol a tanulók a betűtartójukból kivették az adott betűket, például a „d” és a „t” betűket. Az egyiket a bal, a másikat a jobb kezükben tartották és a feladatuk az volt, hogy hallás után, ha d hangot hallották, akkor a „d” betűt emelték fel, ha a „t” hangot hallották a szóban, akkor a t betűt emelték a magasba. A játék során folyamatos volt a tanulók motivációja, aktivitása és figyelme. Gyorsan reagáltak az egyes hangokra és a folyamatos ellenőrzés, javítás segített a hibák azonnali korrigálásában. A reakcióidő fokozatosan rövidült. Jól látszott, hogy egy ilyen egyszerű módszer és eszköz segítségével kiválóan szolgálták a hang-betű kapcsolatot, fonetikai tudatosságot és az azonnali visszacsatolás révén az egyénre szabott megközelítést. Pl.: társasjátékok: puzzle az aktuális hang szétvágott hívóképével, hangvarázslat mesék szétvágott eseményképeivel, memória játék a mesekönyvhöz mellékelt képkártyákkal (hang-hang párkeresés, hang-szín párkeresés, hang-érzelem párkeresés). Zörejjátékok: az aktuális hanggal való játékok (amikor már több hangot ismerünk, a régiek is felidézésre kerülnek, kombinálódnak az új hangokkal) a

magánhangzók elmélyítéséhez ajánlott zenezőrejes játékok (bármelyik magánhangzóval és a réshangokkal: s, v, sz, játszhatók)

Ritkábban használt eszköz volt a *betűtartó sín*, pedig megfigyelésem során szintén egy hasznos és hatékony módszernek bizonyult a hang-betűkapcsolat (fonéma- graféma) megerősítésében és gyakorlásában. Alapvetően a tanulók tevékenységén alapuló tanulási folyamatot valósít meg, ezzel aktivizál minden tanulót. A gyakorlatban ez úgy nézett ki, hogy az óra egy adott szakaszában a tanulók a tanító által meghatározott betűsort, később szavakat rakták ki hallást követően. (önállóan, illetve párban) Ezzel a hallási figyelmet, vizuális memóriát fejlesztették, hiszen a gyakorlat során sorrendet kellett követni hallás után és a betűtartó sínen figyelni kellett a helyes vonalközben való elhelyezést. Az ellenőrzés során közös hangos olvasással azonnali hibajavításra nyílt lehetőség és nem utolsó sorban a helyes kiejtés gyakoroltatása is megtörtént. Az eszköz elpakolása során pedig fejlődött a diákok rend és szervezetségi képessége. Ennek a módszernek és feladatnak a felépítése hatékonyan szolgálta a tanulási célokat és az egyéni fejlődést.

A tanórák gyakori eleme volt a *mozgásos és mondókás tevékenységek*, melyekkel a figyelem fenntartását és motoros készségek aktivitását igyekeztek megőrizni a pedagógusok. Ennek köszönhetően a diákok az ülésből egy másik testtartásba, pozícióba helyezkedhettek, ami nemcsak a figyelmüket frissítette fel, hanem lehetőséget adott nekik arra is, hogy energiájukat levezessék és újra koncentrálni tudjanak a következő feladatra. Így aktívabbá váltak, jobban belehelyezték magukat a tanulásba, újra motivációt szereztek és pozitív hatáshoz jutottak, ami a teljesítményükre és eredményeikre is kihatott. *Például egy „betűvadász” játék: a diákoknak az osztályteremben elrejtett „m” betűs tárgyakat kellett megtalálniuk, és azokat helyesen elhelyezni a táblán.*

Egy kivételes kolléga tanóráján a *kézzel fogható fa betűk* is megjelentek, amit másnál addig még nem tapasztalhattam. Nagyon egyszerű módszer a betűtanítás során, melyet ötvözött a Mesezene partitúrájával és a Montessori szemlélettel. Az új betű tanításánál drámapedagógiai elemekkel tarkítva elmesélte az adott betűhöz kapcsolt mesét, amely már magában fantasztikus élményt nyújtott felnőtteknek és gyerekek egyaránt. Ezután megtörtént a betű megfigyeltetése, elemzése. A tanulóknak páronként kiosztott egy-egy fa betűt és azt kérte tőlük, hogy tapintsák meg, figyeljék meg, majd gyűjtsenek olyan szavakat melyben szerepel. Ezeket megbeszélték, hangokra bontották és ezután a füzetbe körbe kellett rajzolniuk a betűt a hozzá kapcsolható színnel (zöngés mássalhangzó- piros körvonal, zöngétlen mássalhangzó- zöld körvonal, magánhangzó- kék körvonal) és tetszésük szerint kiszínezni, kidíszíteni azt. Egyszerre több érzékszerv

bevonásával (17.,18.ábra) kreatív és interaktív módon valósította meg az elsajátítás, rögzülés folyamatát. (pl.: kavicsokkal kirakás, pipatisztító, grízbe írás, gyurmázás ... stb.)

17. ábra: betűelem gyurmázása-egyszerre több érzékszerv bevonásával történő elsajátítás és rögzülés

Forrás: saját kép, 2024

18. ábra: betűelem vázolása homokba-egyszerre több érzékszerv bevonásával történő elsajátítás és rögzülés

Forrás: saját kép, 2024

A Meixner-módszerrel tanító pedagógusok körében elengedhetetlen eszköz a Játék tankönyvcsalád, a *Játékház képes olvasókönyv*, *Feladatlapok I. és Feladatlapok II. kiadványok*, *olvasólapok* melyek a módszer alapelveire épültek. A tervszerűen, lépésről-lépésre felépített tananyag segítségével hozzájárul a gyerekek olvasás és írás tanulásához, játékos és interaktív feladatokon keresztül. A megtekintett tanórák mindegyikén jelen voltak a fent említett kiadványok, melyek jól szolgálták a betűtanítást és szókincsfejlesztést. Az órák elején a magánhangzókat és mássalhangzókat először közösen olvasták a gyerekek, azután egy-egy gyerek önállóan olvasott fel. A szótagok olvasása vízszintesen, majd függőlegesen történt. Ezekkel az olvasási irányokkal segítséget kaptak a gyerekek a szótagok különféle összefüggésekben való felismerésében és gyakorlásában. A borítékos feladatok során differenciáltan tudtak dolgozni a tanulók, a képekkel, szavakkal és mondatokkal történő munka élvezetes és hatékony volt. A közös és önálló olvasás kombinációja, a differenciált feladatok és a vizuális segédeszközök használata hozzájárultak a gyerekek aktív részvételéhez és fejlődéséhez. Az ügyesebb és gyengébb gyerekek számára nyújtott külön feladatok lehetővé tették, hogy minden gyerek a saját szintjének megfelelő kihívásokkal szembesüljön. Mind az aktív, mind a passzív szókincs gyarapítása fejlesztése meghatározó. *például: okos szavak gyűjtése, képmemória segítik a gyerekeknek a mindennapi életéhez kapcsolódó szókincs bővítését és a mondatalkotási készségeik fejlesztését.* Sok manipulatív tevékenykedtetésre ad lehetőséget a *képkártya*, *szókártya*. Szótag – kép, szó – kép, mondatok - kép egyeztetése, szókártyák főfogalom alá rendezése. (a differenciálás lehetőségével élve) A megfigyelt órákon az IKT-eszközök felhasználásának segítségével a tanulási-tanítási módszerek és modellek szélesebb tárházát alkalmazhatták a pedagógusok.

Íme néhány *digitális eszköz és felület*, melyek integrálása segítette a betűtanítás, olvasástanítás megvalósítását:

Nemzeti Köznevelési Portál:

Különböző interaktív tananyagok és feladatlapok lelhetőek fel az oldalon, melyeket hangokra bontásnál, szótagolásnál, zörejek felismerésénél, érzelmek kifejezésénél, testséma fejlesztésénél, betű-hang megfeleltetésnél használtak a tanítók.

Példa: https://www.nkp.hu/tankonyv/olvasas-iras_1/lecke_03_006#section-26345772584

OkosDoboz:

Az Okosdoboz egy olyan interaktív és digitális felület, ahol temérdek játékos oktatási feladat és tananyag érhető el az általános iskola tanulói számára. Hozzájárult az aktuálisan tanult betűk felismerésében, a képek szavakhoz való társításában és mondatalkotásban.

Példa: <https://www.okosdoboz.hu/feladatsor?id=385>

FejlesztElek:

A FejlesztElek portálon változatos fejlesztő játékokat és feladatokat találhatunk, melyekkel a gyerekek egyéni képességek szerinti fejlődését segíthetjük elő. A tanulási nehézséggel küzdő diákok számára is rengeteg feladatot kínál az oldal, mint például betűfelismerő gyakorlatok és fejlesztő játékok. Ezeknek a tanórába való beépítése nagyban hozzájárul a betű elsajátításhoz és rögzítéshez.

Például: <https://www.fejleszttelek.hu/olvasas/első/betutanulas.php>

Genially:

A Genially segítségével egyben szórakoztató és hasznos játékokat készíthetünk az aktuális tananyaghoz. Emellett prezentációk elkészítéséhez is kiváló, a tanórákat interaktív előadásokkal tarkíthatjuk ennek segítségével. A betűtanulási és olvasási készségek elsajátításának szakaszában ezzel pluszban támogatjuk a gyerekeket a betűk felismerésében, azok írásában és a szavakhoz való kapcsolásában.

Például: <https://view.genially.com/617b1028b7c7c80dde3e8787/presentation-a-betuk-es-ertelmes-olvasas-gyakorlasi-e-ig>

Sutori:

Egy interaktív oktatási és prezentációs felület. A betűtanítás során interaktív történeteket hozhatunk létre, amelyek bemutatják az egyes betűk történetét, hangját, alakját és formáját. Ezzel segíthetjük a gyerekeket a betűk mélyebb megértésében és rögzítésében.

Wordwall:

A Wordwall az interaktív feladatok tárházát biztosítja a különböző korosztályú tanulók számára. A pedagógusok egy egyszerű regisztráció révén saját feladatokat hozhatnak létre, ezzel is támogatva a diákok számára a tananyag hatékony elsajátítását.

Betűtanításhoz találhatunk kvízeket, hangokra bontó feladatokat, a mondatalkotáshoz pedig számos a Meixner-módszer borítékos feladatain alapuló interaktív játék található.

Például: <https://wordwall.net/hu/resource/11850656/olvas%c3%a1s/labd%c3%a1s-49-u-%c3%bc-%c3%ba-%c5%b1-differenci%c3%a1l%c3%a1sa>

LearningApps

A LearningApps az oktatási folyamatba integrálva igazán hasznos, mert a tanulók aktivitását, motivációját támogathatjuk vele. A tanítók speciális tankockákat állíthatnak elő a tananyaghoz, mellyel a tanulási és tanítási folyamatot segíthetik. A tanórákon sokféle párosító játékot alkalmaztak a pedagógusok.

Például: <https://learningapps.org/watch?v=ph6rpf4fj21>

A pedagógusokkal való beszélgetések során derült fény arra, hogy felsorolt digitális felületek alkalmazásán túl rendszeresen fejlesztik magukat különböző szakmai portálok segítségével is, melyek tapasztalatát beépítik a mindennapi oktatási folyamatba. Ilyen a *Magyar Pedagógia*, mely módszertani anyagokat és kutatásokat kínál. Jó gyakorlatokkal támogatja a betűtanítás hatékonyságát. A különböző tanulásmódszertani portálok a vizualításra és az interaktivitásra fókuszálnak, hogy a mai generációhoz a legmegfelelőbb technikákat felhasználva hatékonyan juttassa el a tanulás módszereit és eszközeit, ezzel biztosítva a tanulók motivációját és eredményességét. Az *Ötletbörze* tanítóknak és a *Református tananyagtár* a tanórák színesítéséhez járul hozzá különböző típusú feladatokkal és játékokkal, továbbá segíti a projektalapú tanulás és a művészetek integrálását a betűtanításban. Az élményszerű és hatékony elsajátítást helyezi a középpontba.

Ezek a digitális eszközök és felületek nemcsak interaktívabbá és élményszerűbbé tették a betűtanítást, hanem lehetőséget adtak a tanítóknak arra, hogy a tanulási folyamatot a gyerekek igényeihez és tanulási stílusához igazítsák. Láthatóan pozitívan reagáltak a gyerekek a különböző technikákra és eszközökre. Az interaktív és játékos feladatokban lelkesedéssel és motivációval vettek részt, az órák során aktivitásuk nem lankadt, sőt folyamatosan jelentkeztek és a feladatokat lelkesen oldották meg. A tanítói rendszeres dicséret növelte a jó teljesítményét a diákoknak, ezáltal önbizalmukat és motivációjukat. Tehát a tevékenykedtetések, olvasólapok, feladatgyűjtemények használata jellemzők, mely kiegészül a digitális szemléltetéssel is.

A megtekintett tanórák kiértékelését követően alá tudom támasztani hipotézisemet, miszerint a pedagógusok különféle eszközöket és technikákat használnak

a tanulók készségeinek, kiemelten az olvasáskészségeinek fejlesztésére. A gyakorlatban alkalmazott módszerek és technikák változatossága, valamint a tanulók aktív részvétele, pozitív visszajelzése, a szervezett órai felépítés, differenciálás és egyéni segítségnyújtás mind hozzásegítették a gyerekeket az eredményes tanulásához és fejlődéséhez.

3.3 *Hangos olvasás vizsgálat*

A kutatásom 2024. májusában zajlott a Pécsi Református Kollégium Általános Iskolájának két párhuzamos első osztályában. (betűtanítás, összeolvasás, szavak, mondatok olvasástanítása után)

Meixner-módszerrel 26 diák tanult (továbbiakban első csoport); a kontrollcsoportban 25 fő vett részt.

A vizsgált csoportok (19.ábra) között a legnagyobb különbség a lakóhelyekben volt tapasztalható. A kontrollcsoportban 15 fő bejáró (Pécs közeli települések), míg a másik csoport többsége Pécs városban él.

Nemek szerinti megoszlás tekintetében a lányok 30- 32%-a az osztálylétszámnak.

A vizsgált csoportok tagjai megfelelő szociális háttérrel rendelkeznek. Jó körülmények között élnek. A szülők középfokú vagy felsőfokú végzettségűek, szinte mindegyiküknek van állandó munkája. Csonka családban 1- 3 fő nevelkedik.

Egyéni/ kiscsoportos fejlesztésre járó tanulók mindkét csoportban 1-2 fő. (SNI/BTMN) A Szakszolgálat az alábbi fejlesztendő területeket jelölte meg: hangos olvasás, szótagolás, vizuális rész-egész viszony felismerése, hibás betű-hang kapcsolatok újratanítása, bevése, szerialitás, vizuomotoros és akusztikomotoros integráció. (megjegyzés: itt az olvasástanuláshoz kapcsolódó fejlesztési irányokat, képességfejlesztést emeltem csak ki) Logopédiai ellátásba osztályonként 3, illetve 4 fő részesül. Itt szeretném megemlíteni, hogy egyik csoportban sincs olyan egyén, akinek olvasási teljesítményét mentális elmaradás, érzékszervi sérülés vagy beszédzavar befolyásolta volna.

Tehát a gyermekek szociális háttere, képességeik (DIFER mérést alapul véve) nem mutatnak nagy különbséget a két csoport között.

19. ábra: a vizsgálatban résztvevő csoportok adatai

Meixner csoport (1. csoport)		Kontrollcsoport	
18 fiú + 8 lány	26 fő	17 fiú + 8 lány	25 fő
22 fő pécsi	4 fő bejáró	10 fő pécsi	15 fő bejáró
Legfiatalabb: 7 év		7 év	
Legidősebb: 8,7 év		8,5 év	
2 fő SNI		1 fő SNI, 1 fő BTMN	

Forrás: saját ábra, 2024

A vizsgálati eszköz saját készítésű *olvasólap* volt, mely szerkezete szerint 3 részre (egységre) osztható:

1. *magánhangzók, mássalhangzók*
2. *szavak*
3. *mondatok*

Az izolált betűk száma összesen 42 (21 magánhangzó, 21 mássalhangzó), melyek rövid és hosszú magánhangzókat, egy – és kétjegyű mássalhangzókat tartalmaztak.

A szavak száma 20, a mondatoké pedig 5.

A szavak hangos olvasása egységnél figyeltem a szótagszámok fokozatos növekedésére.

Az 1-2 szótagos szavakból 3-ra növeltem a szótagok számát. Az utolsó szó (*dugóhúzó*) 4 szótagos, és beírásra került egy kiejtéstől eltérő szó is utolsóként. (*szabadság*)

A mondatok írásánál is szem előtt tartottam a fonéma- graféma hasonlóságot; valamint a 3 jegyű mássalhangzó hangoztatására (*dzs*) is kíváncsi voltam.

(lásd 3. sz.melléklet)

Az olvasólap összeállításánál a leggyakoribb hibából, a betűtévesztések okaiból, fajtáiból indultam ki.

Mindegyik egységben (betűk, szavak, mondatok olvasása) a sorrendben az alábbi szempontok irányítottak, hiszen ezek az esetleges hibaforrások:

- *a betűk vizuális hasonlósága (pl.: n-m, u-n, b- d, t- f),*
- *a betűkhöz tartozó fonémák artikulációs mozgássorának hasonlósága (pl.: f-v, g-d),*
- *mássalhangzók torlódása (pl.: András, kertben),*
- *szó végén más ragok olvasása (pl.: dombról, szívességet)*

Az első osztályos gyerekek egyesével olvastak hangosan; nem hallhatták egymást. Az értékelőlapok (20. ábra) kitöltése anonim módon történt; csak sorszám jelölte számomra a tanulókat.

Az olvasásvizsgálat során a betűk szintjétől indulva jutottam el a mondatolvasásig. Elemzésem a betűk, a szavak és a mondatok olvasásának időbeli és hibázási jellemzőire összpontosított. Mindegyik egységnél külön- külön mértem az olvasás idejét, vagyis mennyi időt fordított a gyermek az olvasólap adott részeire. Az olvasási idő az olvasás megkezdésétől az olvasás befejezéséig mért idő, tehát az újratekés(ek)re fordított időt is tartalmazta. Az olvasási sebesség (vagy tempó) azt jelezte, hogy mindegyik egység konstans elemének (betű/hang) számához viszonyítottam a sebességet. A szavak 105, a mondatok 126 hangból álltak. Ehhez a mutatóhoz vettem még figyelembe a hibázások számát. A mért változók az olvasási idő, a hibásan olvasott ütemek száma volt. Lejegyeztem a hibákat az egyes részeknél, ezek összege adta az összigót és az összigaszámot. A szavak olvasásánál a hibatípusokat konkrétan rögzítettem az értékelőlapon; a mondatok olvasásánál a folyamatosság és pontosság szempontjából 4- 4 kategóriát jelöltem meg. Tehát az olvasási teljesítmény annál rosszabb volt, minél több hibapontot kapott egy gyermek, illetve minél hosszabb volt az olvasás mért ideje. A hibák mennyiségi számításába beletartozott az is, amikor a tanuló javította hibáját. A hibák minőségi értékelése a hibatípusok részletes elemzése során került kiértékelésre.

20. ábra: értékelőlap

Kontrollcsoport (sorszám) _____		Idő
Betűk	betűtévesztés:	
	újra olvasás	
Szavak	betűtévesztés:	
	újra olvasás	
	betűkihagyás	
	betűbetoldás	
	reverzió (betűsorrend)	
	szóroncs	
	betűcsere:	
Folyamatosság Mondatok Pontosság	ütemes	
	folyamatosan szótagoló	
	akadozó	
	még betűz	
	betűtévesztés	
	betűkihagyás	
	mást olvasás	
	betűsorrend felcserélése	

Forrás: saját ábra, 2024

3.3.1 Kutatási eredmények

A Meixnerrel tanuló gyermekek az izolált betűket átlagban 76 mp, a szavakat 64 mp, mondatokat 55 mp alatt olvasták el; olvasásuk folyamatosabbnak (fluens) mondható, mint a kontrollcsoporté.

21. ábra: 1. csoport olvasási ideje részenkénti bontásban

	Legrövidebb idő	Leghosszabb idő
Izolált betűk hangoztatása	52 mp	103 mp
Szavak olvasása	32 mp	79 mp
Mondatok olvasása	28 mp	68 mp

Forrás: saját ábrázolás, 2024

Az olvasás sebesség (21. ábra) mutatóit könnyen tudtam mérni, mivel a szavak elemeinek (betűk/hangok) száma ötször annyi volt, mint a magán – és mássalhangzóké. Mindkét csoportban megfigyelhető volt, hogy a szavak olvasásánál gyorsabb sebességet produkáltak a gyerekek, mint a különálló betűknél. Bár a kontrollcsoport tagjainak minimálisan hosszabb időre volt szükségük – a többszöri újrakezdések, betűtévesztések miatt.

Összefoglalva az olvasási idők és sebességek elemzését, megállapíthatjuk, hogy a két csoportnak a különálló betűk olvasására szinte hasonló időre van szükségük. A teljesítmény a szavak és mondatok olvasásánál tér el jobban. A vizsgált gyerekek szinte mindegyike a szavak és mondatok olvasását (azonos elemszámú terjedelem esetét nézve) rövidebb idő alatt teljesítette. A kontrollcsoportban a mondatok hangos olvasása több gyerekeknek akadozó, esetenként betűző volt.

A vizsgálat során tapasztalt jellemző hibatípusok:

- *újrakezdés: igyekszik gyorsan elolvasni a szót, de mást olvas (amire közben rájön) és ezt javítja (újra olvassa),*
- *betűtévesztés ,*
- *téves értelmezés: az olvasott szó ismeretlen és számára egy másik ismert szóval váltja ki.*

Ritkábban előforduló hibák:

- *(betű)kihagyás, (betű/k)betoldás,*
- *reverzió (a betűsorrend irányának megváltoztatása),*
- *szóroncs (ha a betűk több mint felét téveszti, vagy rosszul helyezi el),*
- *szó/sorkihagyás.*

Megjegyzés: Az olvasásvizsgálat során nem számítottam hibának a hangsúly, és hanglejtés tévesztését.

Mindkét csoportban a betűtévesztés és újramezdés jelentette a leggyakoribb hibákat. Betűtévesztések jellemzően a vizuális hasonlóság miatt mutatkoztak: *b-d, h-n, n-m, t-f*. Újra olvasás a *szóda, krárog, nyereg* szónál fordult elő legtöbbször. (*szóda – szoba, krárog-károg, nyereg- gyerek*)

A kiértékelésnél egyértelműen tapasztalható volt, hogy a kiejtéstől eltérő szót (*szabadság*) a Meixner- programmal tanulók közül tudták többen helyesen kiolvasni/hangoztatni.

A mondatok olvasásánál – mindkét csoportnál - hibázási specifikumnak mondható a *dzseki* szó elején a háromjegyű mássalhangzó (*dzs*), a szó végi toldalékok más olvasása , a mássalhangzók torlódása, (*kertben, András*), valamint a betűtévesztések közül: *gy-ty, b-p-d, ny-gy*.

A két csoport hibaszámait összevetve megállapítható, hogy a kontrollcsoport tagjai több hibát ejtettek – főként betűtévesztés, újramezdés- mint az első csoportban résztvevők. Érdeemes megjegyezni, hogy mindkét csoportban volt teljesen hibátlan hangos olvasás. Jelentős különbséget mutatott a két csoport között az izolált szavak olvasása egység mind időben mind hibaszám tekintetében. A hibaszám alapján megállapítható, hogy az első csoport kevesebb hibával és gyorsabb tempóban olvasott. Az adatok jól szemléltetik, hogy mindkét csoportban kevesebb hiba volt tapasztalható a mondatok olvasásánál (a szövegkörnyezet segíti a szavak helyes olvasását).

4 Összegzés

Dolgozatomban feltártam, hogy mely tanórai tevékenységek során használják az alsó tagozaton tanító pedagógusok a Meixner-módszert, illetve, hogy milyen eszközök és technikák állnak rendelkezésükre. Ehhez különböző kutatási módszereket választottam, mint például a szakirodalmi feltárás, kérdőív, tanórai megfigyelés és kontrollcsoportos kísérlet.

A kutatásom eredményei megerősítettek abban, hogy a Meixner-módszer széles körben alkalmazott és eredményes eszköz az olvasástanításban. A tanítók kiemelkedő szakértelme és a gyakorlatban használt eszközök és technikák mind elősegítették a diákok olvasási készségeinek fejlődését. A változatos eszközök és technikák, továbbá a tanítók kreativitása is elősegítette a hatékony elsajátítást és rögzítést.

A sokoldalú módszertani lehetőségek egyben azt is biztosítják, hogy a Meixner-módszer a különböző oktatási helyzetekben jól alkalmazható és az egyéni tanulási igényekhez igazítható. A pedagógusokkal folytatott beszélgetések tapasztalatai alapján fény derült arra, hogy az olvasási készségek fejlődésén felül a gyerekek kreativitása, motivációja és önbizalma is növekedett. Az online tananyagok és jó gyakorlatok segítségével a pedagógusok eszköztára bővült, mely szakmai fejlődésre, előre lépésre ad lehetőséget. A módszer hatékonyságának növelésében szerepet játszanak a különböző csoportok, források és platformok, mert itt lehetőség nyílik a tapasztalatok megosztására, átadására. Ennek következtében nyilvánvalóvá vált, hogy a módszer alkalmazása csökkentette a diszlexia előfordulását, továbbá növelte a diákok szövegértési képességeit.

A tanórák során azt tapasztaltam, hogy a Meixner-módszer alkalmazása elősegítette a tanulók olvasáskészségeinek előrehaladását. A tanítók a különféle és változatos feladatok révén fenn tudták tartani a tanulók figyelmét, érdeklődését, motivációját. A tanórák következetes, tervszerű felépítése, továbbá a differenciált feladatok lehetőséget biztosítottak a diákok számára arra, hogy egyéni képességeik szerinti tudjanak fejlődni. A kreatív feladatok, digitális eszközök integrálása a mindennapi oktatási folyamatba fokozta a módszer sikerességét. A pozitív visszacsatolásokból és az aktív tanulói részvételekből egyértelműen kiderült, hogy a Meixner-módszer alkalmazása gyümölcsöző az olvasástanításban.

A megfogalmazott hipotéziseimet sikerült megerősítenem, amely szerint a Meixner-módszerrel tanuló gyerekek olvasási eredménye kis mértékben jobb, mint a kontrollcsoporté. Az olvasási sebességben kis mértékben, a hibaszámok mennyiségében

(betűtévesztés, újra olvasás) nagyobb mértékben mutatkozik eltérés. A nehezen olvasóknak rendszeres gyakorlásra van szükségük.

Nagy előnye a Meixner-programnak a betűk megtanításakor a hármas asszociáció megteremtése (vizuális emlékkép, a hang akusztikai és kinesztetikus emlékképe), így az olvasás tempója megfelelő. A betűtanítás folyamatában a gyerekeknek a tanult betűt tudnia kell differenciálni más betűktől. Ez az alapelv nagymértékben hozzásegítette a tanulókat az első csoportban, hogy kisebb mennyiségben fordultak elő betűtévesztési hibák az olvasás során.

A legintenzívebb gyakorlásnak a szósorok olvastatását tartják. Itt nem segít a szöveg szerkezete, a történet logikája sem, amely tevékenységhez Meixner Ildikó tankönyvcsaládjában számos feladat és olvasólap kapcsolódik. Ez is példázza, hogy mennyire sarkalatos a differenciált foglalkozás elősegítése és megvalósítása.

Ebből az következik, hogy a Meixner-módszer remek eszköz az alsó tagozatos olvasástanításban. A módszer szervezett felépítése, valamint a pedagógusok kimagasló felkészültsége elősegíti a tanulók sikeres elsajátítását és az olvasás öröméhez segíti a diákokat.

A jövőben szeretném folytatni a Meixner-módszer használatát. Erre a tanítás iránti elkötelezettségem és a tanulók fejlődésének elősegítése ösztönöz. Szívesen keresnék innovatív eszközöket és technikákat, amelyekkel még hatékonyabbá tehetném az olvasástanítást.

Szakmai továbbképzéseken való részvétellel gazdagítanám tudásomat és eszköztáramat. Ráadásul kollégáimmal is megosztanám tapasztalataimat és eredményeimet, ezzel is hozzájárulva a Meixner-módszer hatékony alkalmazásához a mindennapi pedagógiai gyakorlatban.

Véleményem szerint a Meixner-módszerrel jelentős mértékben fokozhatjuk a gyerekek olvasási képességeit és tanulmányi eredményeit.

Elkötelezettnek érzem magam abban, hogy tanítványaimnak a lehető legjobb oktatási élményt nyújtsam, emellett törekszek arra, hogy minden gyermek átélje az olvasás örömét és sikerélményét.

5 Irodalom

Adamikné Jászó Anna. (2006). *Az olvasás múltja és jelene*. 41., Trezor Kiadó.

Adamikné Jászó Anna. (2019). *Eszterházy Károly Katolikus Egyetem*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/4790/1/33_49.pdf

Bábosik István. (2011). *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. 71., Műszaki Könyvkiadó.

Czachesz Erzsébet. (1998). *Olvasás és pedagógia*. 20., Mozaik Kiadó.

Damó Eszter & C. J. (2013). *AIÓ Tankönyvkiadó*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: http://aio.hu/kezikonyv_alt_2013.pdf

Diszmami. (2015). *Diszmami*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: <https://diszmami.hu/2015/11/07/a-diszlexiaprevencios-es-diszlexiaredukacios-terapia>

Facebook. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: Ötletbörze Tanítóknak: https://www.facebook.com/p/%C3%96tletb%C3%B6rze-Tan%C3%ADt%C3%B3knak-100067355941429/?locale=hu_HU&_rdr

Falus Iván. (2004). *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. 98., Műszaki Könyvkiadó.

Fejleszt Elek. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: <https://www.fejlesztelek.hu/olvasas/elseo/betutanulas.php>

Gósy Mária. (1999). *Pszicholingvisztika*. 235., Corvina Kiadó.

Hargitai Katalin. (2010). *Módszertani kézikönyv a Játék tankönyvekhez*. 20,29., Nemzeti Tankönyvkiadó.

Herceghalmi Általános Iskola és alapfokú Művészet, I. (2018). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: <https://iskola.herceghalom.hu/index.php?module=news&action=getfile&fid=237434>

Jane Claes & Felvégi Emese. (2009). *Pedagógiai Folyóiratok*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: https://folyoiratok.oh.gov.hu/sites/default/files/article_attachments/upsz_2009_8-9_20.pdf

Josip Ivanovic. (2016). *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszertanába*. 41., Újvidéki Egyetem szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara.

Kernya Róza. (2008). *Az anyanyelvi nevelés módszerei.*, Trezor kiadó.

Krivan. *Wordwall*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://wordwall.net/hu/resource/11850656/olvas%3%a1s/labd%3%a1s-49-u-%3%bc-%3%ba-%c5%b1-differenci%3%a1l%3%a1sa>

LearningApps. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://learningapps.org/watch?v=ph6rpf4fj21>

Magyar Pedagógia. (2024). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia>

Meixner Alapítvány. (2022). *Meixner Alapítvány*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: <https://www.meixner.hu/alapitvanyunk>

Meixner Ildikó. (1993). *Játékház Feladatlapok II.* 6,9., Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Meixner Ildikó. (1993). *Játékház Képes olvasókönyv az általános iskola 1. osztálya számára.*, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Meixner Ildikó. (2004). *A beszédnevelés és a beszédfejlesztés kézikönyve.*, Meixner Alapítvány.

Meixner Ildikó. (2015). *A dyslexia prevenció, reedukáció módszere.* 3,49,50., Meixner Alapítvány.

Meixner Ildikó & D. W. (1996). *Tanulási zavarok-Dyslexia*. 38., UCB Magyarország Kft. .

Meixner Ildikó & Justné Kéry Hedvig. (1967). *Az olvasástanítás pszichológiai alapjai*. Akadémia Kiadó.

Nemzeti Köznevelési Portál. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

https://www.nkp.hu/tankonyv/olvasas-iras_1/lecke_03_006#section-26345772584

Okos Doboz. (2023). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://www.okosdoboz.hu/feladatsor?id=385>

Okos Doboz. (2023). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://www.okosdoboz.hu/hu-HU/Exercises>

Petra, F. (2023). *Mesélő Ajándékok*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://meseloajandekok.hu/blogs/minden-mas/motivalo-idezetek-hogy-elerd-az-almaidat>

Polák Fehér Ágota. (2021). *Genially*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://view.genially.com/617b1028b7c7c80dde3e8787/presentation-a-betuk-es-ertelmes-olvasas-gyakorlasi-e-ig>

Református Tananyagtár. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://reftantar.hu/>

Sutori. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás: <http://www.sutori.com/>

SzóKiMondóka. (2014). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://szokimondoka.hu>

Szűcs Antal Mór. (2018). *Herceghalmi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola*.

Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<https://iskola.herceghalom.hu/index.php?module=news&action=getfile&fid=237435>

Szűcs Antal Mór & Ványi Ágnes. (2018). Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24.,

forrás:

<https://drive.google.com/file/d/1Xn5376xQAKzVbr9ObYPdVGd7mmeHi4Eo/view>

Tatár Jánosné. (2007). *Diszlexiainfo*. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24., forrás:

<http://www.diszlexiainfo.lapok.hu/keret.cgi?/mexinergyakorlatban.htm>

Ványi Ágnes, Sándor Krisztina & Szűcs Antal Mór. (2014). Óvodai Mesezene program:

"hangulatmesék" avagy az olvasás előkészítésének élménypedagógiai megközelítése.

Fejlesztő pedagógia, 53. Letöltés dátuma: 2024. szeptember 24.

6 Ábrajegyzék

1. ábra: betűtanulás - hármas asszociáció	11
2. ábra: mintakövetés, irányfejlesztés	14
3. ábra: zöngés-zöngétlen hangok differenciálása	15
4. ábra: zöngés-zöngétlen hangok differenciálása	15
5. ábra: összeolvasás menete szószerkezetek alapján	18
6. ábra: interaktív feladat, betű-kép egyeztetés.....	22
7. ábra: Mesezene módszer tovább élése	22
8. ábra: borítékos feladat, kép-mondat egyeztetés	23
9. ábra: olvasólap, mint hagyományos eszköz.....	23
10. ábra: tanítási évek és a Meixner-módszerrel tanító pedagógusok	25
11. ábra: a pedagógusok részvételi aránya.....	26
12. ábra: a pedagógusok felkészültsége	27
13. ábra: a Meixner-módszer tantárgyi alkalmazása.....	28
14. ábra: alkalmazott eszközök és hatékonyságuk.....	29
15. ábra: alkalmazott technikák és hatékonyságuk	31
16. ábra: Mesezene módszer tovább éléséhez alkalmazható játékok és leírásuk	36
17. ábra: betűelem gyurmázása-egyszerre több érzékszerv bevonásával történő elsajátítás és rögzülés.....	38
18. ábra: betűelem vázolása homokba-egyszerre több érzékszerv bevonásával történő elsajátítás és rögzülés.....	38
19. ábra: a vizsgálatban résztvevő csoportok adatai	43
20. ábra: értékelőlap.....	45
21. ábra: 1. csoport olvasási ideje részenkénti bontásban.....	46

7 Mellékletek

1. sz. melléklet: kérdőív

Az olvasástanítás a Meixner-módszer tükrében

Kedves Kolléga!

_____ hívnak, a Pécsi Tudományegyetem KPVK tanító szakos hallgatója vagyok. Szakdolgozatom témája: "**Az olvasástanítás a Meixner-módszer tükrében**".

Kutatásom célja, hogy átfogó képet kapjak a Meixner- módszer alkalmazásáról és hatékonyságáról az olvasástanítás területén. Kérdőívem kitöltése során szerzett információk nagyban hozzájárulnak majd a dolgozatom sikeréhez és a módszerrel kapcsolatos átfogóbb ismeretek megszerzéséhez.

A kérdőív kitöltése önkéntes és névtelen, az eredményeket kizárólag tudományos célokra használom fel. A válaszadás körülbelül 5-10 percet vesz igénybe.

Nagyon hálás vagyok, hogy időt szán kutatásom támogatására.

Amennyiben kérdése van, nyugodtan forduljon hozzám bizalommal az alábbi e-mail címen: _____

Köszönöm segítségét és közreműködését!

1. Hány éve tanít?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 0-5 év
- ☐ 6-10 év
- ☐ 11-20 év
- ☐ 21+ év

2. Ebből hány éve alkalmazza a Meixner-módszert?

3. **Részt vett-e valamilyen képzésen a Meixner-módszerrel kapcsolatban?**

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

☐ Igen

☐ Nem

4. **Mennyire érzi magát felkészültnek a Meixner-módszer alkalmazására? (1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 = egyáltalán nem felkészült, 5 = nagyon felkészült)**

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Egy: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Nagyon felkészült

5. **Milyen tantárgyak keretében használja a Meixner-módszert? (Többet is megjelölhet)**

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

☐ Anyanyelv

☐ Matematika

☐ Környezetismeret

6. **Milyen eszközöket használ a Meixner-módszerből? (Többet is megjelölhet)**

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Hívóképek
☐ Szótagkártyák (borítékos)
☐ Olvasólapok
☐ Képes kártyák
☐ Betűtartó sín
☐ Egyéb: _____

7. **Mennyire tartja hatékonynak az alábbi eszközöket a Meixner-módszer alkalmazása során? (1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 = egyáltalán nem hatékony, 5 = nagyon hatékony)**

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Hívóképek	☐	☐	☐	☐	☐
Szótagkártyák (borítékos)	☐	☐	☐	☐	☐
Olvasólapok	☐	☐	☐	☐	☐
Képes kártyák	☐	☐	☐	☐	☐
Betűtartó sín	☐	☐	☐	☐	☐

8. **Milyen eredményeket tapasztalt a Meixner-módszer alkalmazása során? Kérem fejtse ki tapasztalatát!**

9. **Milyen technikákat alkalmaz a Meixner-módszer során? (Többet is megjelölhet)**

Válassza ki az összeget, amely érvényes.

- ☐ Hangsúlyozott szótagolás
- ☐ Rímek és ritmusok használata
- ☐ Szóképalkotás
- ☐ Közös hangos olvasás
- ☐ Egyéni olvasási gyakorlatok
- ☐ Játékos feladatok
- ☐ Egyéb: _____

10. Mennyire tartja hatékonynak az alábbi tanítási technikákat a Meixner-módszer alkalmazása során? (1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 = egyáltalán nem hatékony, 5 = nagyon hatékony)

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Hangsúlyozott szótagolás	☐	☐	☐	☐	☐
Rímek és ritmusok használata	☐	☐	☐	☐	☐
Szóképalkotás	☐	☐	☐	☐	☐
Közös hangos olvasás	☐	☐	☐	☐	☐
Egyéni olvasási gyakorlatok	☐	☐	☐	☐	☐
Játékos feladatok	☐	☐	☐	☐	☐

11. Milyen online tananyagokat, felületeket, jó gyakorlatokat használ a Meixner-módszer során? Kérem, sorolja fel!

12. Milyen előnyöket lát a Meixner-módszer alkalmazásában az olvasástanítás során? Kérem, fejtse ki véleményét!

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

2. sz. melléklet: tanórai megfigyelések

Milyen konkrét eszközöket és technikákat használ a pedagógus az olvasástanítás során?

Hogyan reagálnak a diákok ezekre az eszközökre és technikákra?

Mennyire strukturált és követhető az óra felépítése?

Milyen típusú feladatokat és tevékenységeket alkalmaznak a pedagógusok?

3. sz. melléklet: olvasólap

Hangos olvasás vizsgálata

1. osztály vége

ó ü ú a í e i á ú é e ő ó a á u i ú o a ű

k g h n d z c t f v m n l t b p s cs j sz zs

abrak dupla gége rezsó nyereg dívány
gyertya boglya borbély szóda költ szoknya
krákgog csorda hátizsák fogantyú gereblye
patyolat dugóhúzó szabadság

A dzsekin négy gomb van.

András labdája legurult a dombról.

Szúrós növény a bogáncs és a kaktusz.

Zsóka szívességet kért a szegény asszonytól.

Sok gyom nőtt tavaly a kertben.

4. számú melléklet: nyilatkozat-mesterséges intelligenciát nem használt

NYILATKOZAT

Kijelentem, hogy mesterséges intelligencia alkalmazást/programot (pl. képalkotó, szövegalkotó) nem használtam a dolgozat készítése során.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségével vettem igénybe vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogi jogsértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Dátum: Pécs, 2024.11.18.

Aláírás

Gombosné Riszli Viktória
Név (olvashatóan)

5. számú melléklet: pályamunka lezárási dátuma

2024. november